

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra politologie a evropských studií

Martina Teschnarová

**Česká republika a Společná bezpečnostní a obranná
politika EU**

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Dan Marek, Ph.D., M.A .

OLOMOUC 2010

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci vypracovala samostatně na základě uvedených pramenů a literatury.

VOlomouc dne 16. srpna 2010

Martina Teschnarová

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Danu Markovi, Ph.D., M.A. za pomoc a cenné rady psaní této práce.

Martina Teschnarová

Obsah

Seznam příloh.....	5
Seznam použitých zkratek.....	6
Úvod.....	7
1. Společná evropská bezpečnostní obranná politika.....	13
1.1 Od aspirace politiky.....	13
1.1.1 První fáze vývoje bezpečnostní dimenze ES/EU.....	13
1.1.2 Druhá fáze vývoje evropské obrany EU – vznik EBOP.....	18
1.1.3 Třetí fáze – vznik SBOP.....	23
1.2 Instituce SBOP.....	24
1.3 Cíle nástroje EBOP/SBOP.....	26
1.3.1 Cíle.....	26
1.3.2 Nástroje.....	28
1.4 Vojenská a civilní mise EU.....	30
2. Zahraniční politika ČR sdílená EBOP/SBOP.....	31
2.1 Popádu železného ponydoru roku 2003.....	31
2.1.1 Základní dokumenty bezpečnostní politiky ČR.....	35
2.2 Od roku 2003 do českého předsednictví v Radě.....	36
2.2.1 ČR a Battlegroups.....	37
2.2.2 Priority českého předsednictví a české národní zájmy.....	39
3. Diskurzy českých politických stran.....	41
3.1 ODS.....	42
3.2 ČSSD.....	45
3.3 KDU-ČSL, US-DEU.....	47
3.4 KSČM.....	49
3.5 SZ.....	51
3.6 TOP09.....	53
3.7 VVV.....	53
Závěr.....	54
Prameny a literatura.....	58
Prameny.....	58
Literatura.....	62
Přílohy.....	65
Abstract.....	73

Seznam příloh

Příloha 1: Přehled civilních a vojenských misí SBOPEU zaměřených v období července 2010

Příloha 2: Dotazník ODS

Příloha 3: Dotazník VV

Příloha 4: Dotazník SZ

Příloha 5: Dotazník KS ČM

Seznam použitých zkratek

AČR	Armáda České republiky
ČR	Česká republika
ČSSD	Česká strana sociálně demokratická
EBOP	Evropská obranná bezpečnostní politika
ESS	European Security Strategy (Evropská bezpečnostní strategie)
EOS	Evropské obranné společenství
EP	Evropský parlament
ER	Evropská rada
EU	Evropská unie
GAERC	General Affairs and External Relations Council (Rada pro obecné záležitosti a vnější vztahy)
KDU-ČSL	Křesťanská demokratická unie- Československá strana lidová
KSČM	Komunistická strana Čech a Moravy
MO	Ministerstvo obrany
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
OBSE	Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě
OSN	Organizace spojených národů
ODS	Občanská demokratická strana
PSP ČR	Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky
RBOSN	Rada bezpečnosti Organizace spojených národů
SBOP	Společná evropská obranná bezpečnostní politika
SZ	Strana zelených
SZBP	Společná zahraniční bezpečnostní politika
US-DEU	Unie svobody–Demokratická unie
VV	Věci veřejné
ZEU	Západoevropská unie
ZHN	Zbraně hromadného ničení

Úvod

„Evropská unie si stanovila ambiciózní úkol – posílení přítomnosti na světové scéně a vlivna krizové situace rozvojem institucí, nástrojů a kapacit v bezpečnostní a obranné oblasti“¹ K 1. květnu 2004 Česká republika vstoupila do Evropské unie čímž úspěšně naplnila jeden z hlavních strategických cílů o který ve své zahraniční politice usilovala od pádu komunistického režimu v roce 1989. V jistém ohledu se z EU stala odlišná organizace než do které se na začátku devadesátých let snažila integrovat. Původně a výsadně politicky a ekonomicky založená evropská společenství se od padesátých let minulého století vyvinuly do podoby Evropské unie jako významného aktéra působící v bezpečnostní a obranné sféře. Bezpečnostní dimenze EU dospěla po roce 1998 do formy Evropské bezpečnostní a obranné politiky (EBOP) jako nedílné součástí Společné zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie (SZBP EU). S členstvím v Unii přišly výhody ale také povinnosti podílet se a spolupracovat v hospodářské, ekonomické a bezpečnostní oblasti.

Cílem této bakalářské práce je vztah České republiky k EBOP/SBOP.

Hlavním cílem práce je analýza a porovnání přístupů a postojů České republiky, respektive jejich relevantních politických stran k nové bezpečnostní dimenzi EU. Výchozím rokem pro analýzu této práce bude brán rok 1999 jako milník ve kterém EBOP jako taková *de facto* začala svoji svébytnou existenci politiky v rámci EU. V rámci politických stran se od tohoto roku vytvářely postoje jakým způsobem přistupovat k nově vzniklé bezpečnostní a vojenské iniciativě EU. Pro mnohé strany v Parlamentu ČR bylo přitom primární, aby tento proces nenarušil dosavadní vztahy s USA jakožto hegemona a bezpečnostního garanta NATO. Česká republika se musela od roku 1999 vyrovnávat se základním problémem vztahu evropské a atlantické orientace své bezpečnostní politiky.² Tato práce nemá za cíl zabývat se vztahem ČR a NATO, ale faktor „pro-atlantického“ postoje ČR nelze při tomto výzkumu opomenout. Proto se v bakalářské práci primárně zaměřím na vývoj postojů relevantních politických stran k EBOP/SBOP, ale atlantický pilíř zde bude neustále reflektován.

V České republice hrají politické strany a jejich zájmy významnou roli ve většině oblastí politiky. Politické strany představují důležité aktéry, kteří v rámci

1 KHOL, Radek: *Úvod*. In: KHOL, Radek (ed.): *Česká republika a evropská bezpečnostní a obranná politika*. Praha 2001, s. 7.

2 KHOL, Radek: *Česká bezpečnostní politika 1993-2004*. In: PICK, Otto – HANDL, Vladimír (eds.) a kol.: *Zahraniční politika České republiky 1993-2004: úspěchy, problémy a perspektivy*. Praha, ÚMČV 2004, s. 37.

politického systému ČR vytvářejí zahraniční resp. bezpečnostní politikou státu.³

Přestože je bezpečnostní politika ČR vytvářena dalšími aktéry jako vláda, prezident republiky, Parlament ČR se pro účely této práce zaměřím pouze na relevantní politické strany. Postoje a stanoviska jednotlivých relevantních politických stran v oblasti bezpečnostní politiky představují rozhodující faktor mající potenciál ovlivnit základní směry ve vývoji vládní politiky v otázkách bezpečnosti. Toto v první řadě platí u vládních politických stran v jejich rámci dochází k debatám a prolínání politických a veřejných diskursů. Relevance těchto významných politických aktérů závisí na zastoupení v daném období v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR.

Předkládaná práce se zaměřuje na vývoj postojů: České strany sociálně demokratické (ČSSD), Křesťanské demokratické unie - Československé strany lidové (KDU-ČSL), Komunistické strany Čech a Moravy (KSČM), Občanské demokratické strany (ODS), Strany zelených (SZ), Unie Svobody – demokratické unie (US-DEU), okrajově pak TOP09 a Věci veřejné (VV).

Práce si klade za cíl prověřit následující hypotézu:

„Ze všech relevantních pravicových politických stran se v období po vstupu České republiky do Evropské unie projevil nejhlubší rozkol v pohledu na Evropskou bezpečnostní a obrannou politiku mezi Občanskou demokratickou stranou a Stranou zelených, které v letech 2006-2009 společně tvořili vládní koalici. Polarizace jejich názorů se nejvíce projevila v transatlantickém vztahu a v ústavbě autonomní evropské síle.“

V průběhu této práce bude kladenoněkolik výzkumných otázek. Jakým způsobem české politické strany vnímají a přistupují ke Společné bezpečnostní a obranné politice EU? Které politické strany nejvíce prosazují tuto politiku a které nejméně? Jaká je podpora angažovanosti vojenských a civilních prostředků v misích EU z pohledu relevantních politických stran?

Časově je práce rozdělená do tří etap, z nichž vychází analýza celé práce představující rok 1999. První etapa je období od roku 1999 do vstupu České republiky (ČR) do Evropské unie (EU). Druhá etapa je období po vstupu ČR do EU do voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR. Poslední je období voleb do PSP ČR 2010. V každém z těchto časových období budu reflektovat postupný vývoj postojů českých relevantních politických stran k bezpečnostnímu garantu EU.

³Mezi další faktory zahraniční politiky ČR patří prezident republiky, jednotlivé osobnosti české diplomacie, zájmové skupiny, státní byrokracie, apod.) Viz: MAREŠ, Miroslav: *Česká republika*. In: DAN ČÁK, Břetislav – MAREŠ, Miroslav (eds.): *Zahraniční politika politických stran v České republice, Maďarsku, Polsku a Slovensku*. Brno 2000, s. 12.

V první části této bakalářské práce se zaměřím na počátky vzniku a vývoje bezpečnostní dimenze EU. Vývoj evropské bezpečnosti prošel důležitými změnami po vstupu Maastrichtské smlouvy (1993), Amsterodamské smlouvy (1999), Smlouvy z Nice v roce (2003) a Lisabonské smlouvy v (2009) v platnost. V této části dále rozeberu cíle a nástroje a také instituce, jež tato politika využívá ke svému fungování. V neposlední řadě setaké obecně zaměřím navojenského a civilního mise EU.

Kapitola druhá představí vývoj směřování české zahraniční politiky respektive bezpečnostní politiky České republiky, její historický exkurz, změny v 90. letech a hlavní orientace a souvislost se Společnou zahraniční a bezpečnostní politikou Evropské unie (SZBP) a její nadstavbou EBOP/SBOP. V této části bude porovnávat bezpečnostní strategické dokumenty ČR a EU z roku 2003. Součástí této kapitoly je také významná událost, kdy se Česká Republika poprvé od svého vstupu do EU na první polovinu roku 2009 zhostila předsednictví v Radě Evropské unie. Důraz bude přitom kladen na oblast českých zájmů a především priority českého předsednictví v zahraničně-bezpečnostní oblasti.

Třetí kapitola bude tvořit těžiště mé práce. V ní se ve třech časových fázích zaměřím na názorový vývoj politických stran. Analýza bude obsahovat komparaci postojů vládních politických stran (resp. koalicí), stran opozičních tvořící stínový kabinet a všech ostatních, které získali mandáty v dolní komoře Parlamentu České republiky. První fáze bude poukazovat na období před vstupem České republiky do Evropské unie. Tedy období ve kterém Česká strana sociálně demokratická (ČSSD) od roku 1998 (resp. roku 1999) byla stranou u vládní. Následně od roku 2002 povstupu do Evropských struktur 1. května 2004 tvořili strany ČSSD, Křesťanská a demokratická unie - Československá strana lidová (KDU - ČSL) a Unie svobody - Demokratická unie (US-DEU) společně koaliční vládu. Toto období bude zahrnovat také postoj Odběanské demokratické strany (ODS) a Komunistické strany Čech a Moravy (KSČM). Druhá fáze má za cíl představit názory a postoje pokračující troj-koalice ČSSD, US-DEU a KDU-ČSL od vstupu ČR do EU od 1. května 2004 do konce mandátu vlády těchto stran v roce 2006. Do výzkumu druhé fáze jsem dále zahrnuje rok 2006 a strany pravicové koaliční vlády Mirka Topolánka - ODS, Stranu zelených (SZ) a KDU - ČSL. Třetí fáze bude zároveň fází nejkratší, protože svým rozsahem přesahuje druhou časovou rovinu výzkumu a popisuje časovou situaci pokvětnových volbách do Poslanecké sněmovny 2010. Zde se promítnou postoje stran vládní troj-koalice ODS, Věcí veřejných (VV) a TOP09 k bezpečnostní a obranné rovině EU. Závěr bakalářské práce bude přehledně sumarizovat jednotlivé časové etapy a výsledky výzkumu a dojde k ověření stanovené

hypotézy.

Analýza této práce bude postavená na kvalitativní komparativní metodě. Pro výzkum postojů politických stran v různých časových rovinách byla zvolena metoda diachronního srovnávání, která bude aplikována například v rámci případové studie České republiky a Společné bezpečnostní obranné politiky. Pro analýzu sbíraných dat jsem vycházel z primárních a sekundárních, tištěných i elektronických zdrojů. Práce je zjedné části založena na analýze různých typů primárních dokumentů – programové dokumenty jednotlivých politických stran České republiky, koncepční a strategické dokumenty České republiky a strategické dokumenty EU v oblasti bezpečnostní obrany. Další zdroj představují neoficiální dokumenty politických stran respektive jejich členů jako například články a rozhovory v politických debatách, nebo uveřejněné v médiích (především v denním tisku a rozhlase). Všechny výše uvedené zdroje představují veřejně přístupné informace. V rámci výzkumu práce budou také využívány dotazníky, které byly rozeslány jednotlivým politickým stranám. Jejich odpovědi a následná zhodnocení postojů tvoří důležitou součást analýzy této práce. Dotazník byl rozeslán všem relevantním politickým stranám zahrnutých do výzkumu v druhé kapitole a tedy ČSSD, ODS, KDU-ČSL, KSČM, Strana zelených, TOP09 a VV. Strana US-DEU se rozhodla květnových volbách do PSP ČR 2010 ne kandidovat a vzdal se ve prospěch ODS, z tohoto důvodu ji dotazník zaslán nebyl. Zvýše uvedených politických stran neodpověděli dva subjekty: KDU-ČSL a TOP09. Stručná odpověď přišla také ze strany ČSSD, která se pouze nechala odkazovat na svůj malý a velký volební program ČSSD 2010. Zbývající strany: ODS, KSČM, Strana zelených a Věci veřejné své odpovědi velmi detailně zdůvodnili.

Problematika České republiky a EBOP/SBOP je relativně nová. V České republice se jí zabývá hned několik vědeckých a výzkumných institucí - Institut mezinárodních vztahů (IRR)⁴ v Praze, Mezinárodní politologický ústav Masarykovy univerzity (IIPS)⁵ v Brně, Institut pro evropskou politiku (EUROPEUM)⁶ v Praze, a nevládní organizace, think-tank, působící v oblasti mezinárodních vztahů Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)⁷ v Praze. K tématu EBOP/SBOP byly pro mou práci stěžejní díla bezpečnostního analytika a tehdejšího vědeckého pracovníka Ústavu mezinárodních vztahů (IRR) Radka Khola, tedy především jeho dvě knihy - *Česká republika a Evropská bezpečnostní obranná politika* z roku 2001, která řídí základní

⁴ www.iir.cz

⁵ www.iips.cz

⁶ www.europeum.org

⁷ www.amo.cz

informace „novém“ projektu EU. Zakademického pohledu sborník obsahuje šest statí českých odborníků na problematiku EBOP. Téma je pojato z různých perspektiv dopadu na Českou republiku v období před vstupem do EU i po něm. I přes velký přínos k problematice EBOP, největší nevýhodou tohoto sborníku může být rok jejího vydání, jelikož od té doby bezpečnostní obranná politika EU prošla dlouhým vývojem a proto můžeme očekávat odlišné dopady pro ČR. Druhá kniha R. Khola *Evropská bezpečnostní obrana politika – Národní perspektivy* z roku 2002, představuje ucelený pohled na rychle se rozvíjející problematiku budování EBOP a jak je vnímána a realizována v různých evropských státech jako například Francie, Velká Británie a Německo. Kniha byla zejména přínosná v tom, že obsahovala ucelený postoj těchto zemí na formování EBOP, jenž je pro pochopení vzniku této politiky je nezbytně nutný. Dalším výchozím zdrojem pro mou práci byl sborník *Zahraniční politika České republika 1993-2004* od editorů O. Picka a V. Handla, který také obsahoval příspěvek Radka Khola - *Česká bezpečnostní politika 1993-2004*. Tento sborník mi byl zejména přínosný v tom, že rozpracovával vývoj koncepce bezpečnostní politiky ČR a její naplňování ve dvou časových fázích. Publikace z roku 2001 vydaná IIPS pod názvem *Zahraniční politika politických stran v České republice, Maďarsku, Polsku a na Slovensku* od editorů Břetislava Dančáka a Miroslava Mareše, především tedy první část knihy *Česká republika* od M. Mareše podává přehled postojů relevantních politických stran ČR k zahraniční politice země v průběhu devadesátých let. Publikace od Davida Krále a Lukáše Pachty *Zahraniční politika rozšířená Evropské unie: témata, výzvy, perspektivy* z roku 2005 rozebírá vývoj hlavních rysů EBOP, dopady této politiky na transatlantické vztahy a pohledy klíčových států jako Velká Británie, Francie, Německo a USA. *Hledání českých zájmů* s podtitulem *Mezinárodní bezpečnost* vydaná IIR rozebírá analýzu národních zájmů – resp. „českých národních zájmů“, přináší novou definici a pojem jako takový komplexně vysvětluje. Publikace dále rozpracovává konkrétní témata české zahraniční politiky, ve kterých je zkoumáno zdali dochází či nedochází k naplňování českých zájmů. Kapitola *Český diskurs o mezinárodní roli Evropské unie* od Víta Beneše rozebírá představy českých politiků k politikám EU s větší dimenzí (SZBP, EBOP). Jan Eichler, ve svém textu *Mezi jestřábem a holubicí: Česko hledá demokratický mír*, srovnává českou bezpečnostní strategii se strategickými dokumenty EU (ESS 2003) a USA (NSS 2002). Ze zahraničních zdrojů byly stejně dvě knihy. První od Joloyona Howortha a Johna Keelera s názvem *Defending Europe: The EU, NATO and the Quest for European Autonomy*, byla pro mě především přínosná snahou objasnit proč Evropa usiluje o autonomii v oblasti obrany a bezpečnosti. Druhý titul

stejného autora J. Howortha *Security and Defence Policy in the European Union*, přináší nejvíce souhrnný přehled o vývoji současného stavu společné bezpečnostní a obranné politiky EU. Publikace od Institutu bezpečnostních studií (ISS) ze sídlem v Paříži *EU Security and Defence Policy – The first five years (1999-2004)* editované od Nicola Gnesotta mi poskytla potřebný základ znalostí o bezpečnostní a obranné dimenzi EU. Obsahoval historický exkurz, vývoj, fungování EBOP a především celkové zhodnocení této bezpečnostní politiky EU za první čtvrtletí její existence. Příspěvek *How it works* od nynějšího analytika bruselského Centra pro evropskou politiku Antonia Missirioliho popisuje jak jsou instituce EU zodpovědné za rozhodování v rámci EBOP a jaké orgány byly založeny aby EBOP mohla jako celek fungovat. Dále jsem čerpala z odborného časopisu *Journal of Common Market Studies (JCMS)*, jež obsahoval mnoho odborných článků ke vzniku a vývoji bezpečnostní politiky EU - *The European Security and Defence Policy* od Anne Deighton, *A milestone in the history of the EU: Kosovo and the EU's international role* od Alistaira Shepherd, *European Defence and the Changing Politics of the European Union: Hanging Together or Hanging Separately?* od J. Howortha a recenzí ke knihám zabývajících se touto oblastí. *JCMS* mě tímto přivedl k druhému zahraničnímu vydání ze kterého tato práce vycházela *EU Enlargement & The Transatlantic Alliance – A Security Relationship in Flux* od Svena Biscopaa a Johana Lembkeho. Tato vydání dvou evropských prominentních analytiků se zabývá transatlantickým vztahem dvou světových bezpečnostních garantů EU a NATO, jejich vzájemnou kooperací a budoucímu vývoji vzájemného působení. Publikace mimo jiné obsahovala i příspěvek Radka Khola *The Czech Republic: Searching for a Balanced profile* z roku 2008. Měsíčník *Mezinárodní politika*, publikovaný ÚMV, obsahoval příspěvky s analýzami, komentáři a názory různých odborníků jako například ředitele ÚMV Petra Druláka, Radka Khola, výzkumného pracovníka Institutu pro evropskou politiku (EUROPEUM) Tomáše Weisse a ředitele Mezinárodního politologického ústavu Masarykovy univerzity (IIPS) Břetislava Dančáka.

1. Společná evropská bezpečnostní a obranná politika

V této části práce bude nastíněn vznik a vývoj EBOP od jejího počátku v 90. letech, kdy v rámci vytvoření Společné zahraniční a bezpečnostní politiky SZBP byla poprvé zakotvena EBOP. Nejprve ale je třeba vysvětlit klíčové pojmy ke kterým se v průběhu analýzy celé práce budeme vracet.

Vzhledem k časovému rámci práce, který se vymezuje rokem 1999 až po letošní rok 2010 se budeme vracet k určitým fázím setkávat se s pojmy SZBP/EBOP/SBOP.

Širší vymezení pojmu: *Společná zahraniční a bezpečnostní politika (SZBP)* byla zakotvena v roce 1992 Maastrichtskou smlouvou v rámci druhého pilíře tzv. maastrichtského chrámu. Zahraniční politika EU je prakticky neoddělitelná od obchodní politiky EU, rozšiřování, či mechanismů ekonomické či humanitární pomoci, které spadají do prvního pilíře. Zahraniční politika EU je tedy široce definovaná.⁸

Užší vymezení pojmu: *Evropská bezpečnostní a obranná politika (EBOP)* bude používána pouze ve smyslu nedílné součásti této SZBP. Pojmem *Evropské bezpečnostní a obranné politiky (EBOP)* je míněn čistě projekt (politika) Evropské unie realizované poročně 1998 respektive 1999. Termín EBOP se tedy vymezuje na období od roku 1999 až do vstupu Lisabonské smlouvy v platnost v prosinci 2009.⁹ Tímto nabývá EBOP oficiální názvu Společná evropská bezpečnostní a obranná politika (SBOP).

1.1 Odrážecí politice

1.1.1 První fáze vývoje bezpečnostní dimenze ES/EU

Poměrně dlouhý vývoj předcházela vzniku EBOP/SBOP jako politiky v dnešní podobě. Od počátku vzniku Evropských společenství v 50. letech minulého století představovala základní platformou pro spolupráci evropských představitelů hospodářská a ekonomická oblast. Po ztroskotání projektu bezpečnostní unie Evropského obranného společenství ve francouzském parlamentu v roce 1954, kdy nedošlo k jeho ratifikaci, se úsilí soustředilo na hospodářskou integraci. Zatímco se zakládající členské státy zaměřily na budování Evropského hospodářského společenství a Euratomu, se Severoatlantická aliance stala hlavním aktérem a garantem v bezpečnostní a obranné politice Evropských společenství se Západoevropskou unií

⁸ ST ŘÍLECKÝ, Vít: *Společná zahraniční a bezpečnostní politika*. In: KARLAS, Jan (ed.): *Jakp ředsedat Evropské unii? Návrh priorit pro ředsednictví ČR v Radě EU v roce 2009*. Praha 2008, s. 85.

⁹ *Lisabonská smlouva Smlouva pro Evropu 21. století*. EUROPA, Online: http://europa.eu/lisbon_treaty/index_cs.htm (12.6.2010)

(ZEU) hrající pouze marginální roli.¹⁰ Ani nová bezpečnostní organizace západní Evropy ZEU, která se zrodila plynulým přechodem ze struktury Západní unie v roce 1954, s novým cílem čelit rozpínavosti komunistického impéria neměla po řádné nástroje. Jako jediná instituce evnující se evropské obraně a bezpečnosti se ZEU raději efektivně vnovala spolupráci NATO, aby se vyhnula řešení politických otázek přímo v institucích EU.¹¹ ZEU v souladu s prohlášením Západní unie nerozvíjíla vojenskou část své organizace a svůj obranný potenciál převedla pod NATO.¹² Evropané nicméně nerezignovaly úplně na možnosti spolupráce v zahraniční politice, což během 70. a 80. let činily v rámci mechanismů Evropské politické spolupráce. Mýšlenky na autonomní evropskou obranu byly v kontextu studené války nadále považovány za utopistické.¹³ Po konci studené války měli členské země EU stále velmi rozdílné pohledy mnohdy i protichůdné, nato jak by měla budoucí „evropská obrana“, vypadat. Hlavní rozkol panoval mezi státy, které patřily ke skupině tzv. „atlantistů“, neboť těch, kteří si říkali „europeisté“. První skupina byla reprezentována Velkou Británií jako tradičního proatlantického spojence, kterému byla organizace Severoatlantické aliance výlučným garantem evropské obrany. Pouze spolupráci a ne soutěž s USA, by byl tomtorámci prostorky vytvoření Evropského pilíře NATO.¹⁴ Opakem tomtopostoji stálo „europeistické křídlo“ tradičně vedené Francií, jež chtělo vytvořit autonomní bezpečnostní strukturu Evropy nezávisle na USA. Tento rozkol představoval jednu z nejzásadnějších *cleavages* v oblasti společné obrany a byl důvodem k i relativně malému posunu v rozvoji bezpečnostní a obranné politiky na úrovni EU v devadesátých letech dvacátého století.¹⁵ Tyto názory a štyžení by se dalidourčitě míry aplikovat na postoje politických stran v jednotlivých zemích. Existují strany, které jsou v bezpečnostní politice velmi proatlanticky orientované a považují za primární silné udržení transatlantické vazby a vztahu s NATO, přičemž vojenská přítomnost USA v Evropě podle nich představuje záruky evropské obranyschopnosti. Zároveň se však mohou objevit i ty strany, které požadují silnější rozvoj EBOP/SBOP, vedoucí až k autonomnímu postavení evropských států na USA v bezpečnostní oblasti.

10 MISSIROLI, Antonio: *ESDP – How it works*. In: GNESOTTO, Nicole (ed.): *EU Security and Defence Policy: The first five years (1999-2004)*, Paris 2004, s. 55

11 HOWORTH, Jolyon – KELLER, John Keeler (eds.): *Defending Europe: The EU, NATO and the Quest for European Autonomy*, New York 2003, s. 8.

12 FIDLER, Jiří – MAREŠ, Petr: *Dějiny NATO*. Praha, Paseka 1997, s. 52.

13 KRÁL, David – PACHTA, Lukáš: *Zahraniční politika rozšířené Evropské unie: Témata, výzvy, perspektivy*. Praha, EUROPIUM 2005, s. 72. Online:

http://www.europeum.org/disp_publications.php?nolang=0&page=3 (12.8.2010).

14 DEIGHTON, Anne: *The European Security and Defence Policy*, JCMS, 40, 2002, č. 4, s. 725.

15 MISSIROLI, A.: c. d., s. 56.

Začátkem devadesátých let p řišla změna politického klimatu a vyvstala nutnost propojit dosud separátní oblasti evropské integrace v jedencelek. Kr ůčkem na této cest ě se stala mezivládní konference Evropské rady v Maastrichtu v roce 1992 sm ěřující k vytvoření Evropské unie, která se podepsala na shod ě vytvo řit novou dimenzi evropské spolupráce budování m Spole ěné zahrani ění a bezpečnostní politiky EU (SZBP) jakožto její druhého pilí ře, což zakončila Maastrichtská smlouva (Smlouva o Evropské unii)¹⁶ Ve Smlouv ě o EU si Evropská unie stanovila za cíl posilovat svou identitu na mezinárodní scén ě, zejména „*provád ěním spole ěné zahrani ění a bezpečnostní politiky včetně budoucího vymezení spole ěné obranné politiky*“¹⁷ Dle ěl. J. 4 „*SZBP zahrnuje všechny otázky, které se týkají bezpečnosti Evropské unie, včetně budoucího vymezení rámce spole ěné obranné politiky, která by ě časem mohla vést ke spole ěné obran ě. Unie požaduje po ZEU, jež je nedílnou sou ěstí vývoje EU, aby vypracovávala a provád ěla rozhodnutí Unie, která souvisí s obranou.*“ Tímto Smlouva o EU definovala SZBP a poprv ě referovala ke spole ěné obranné politice. Zárove ň se Smlouvou o EU bylo podepsáno a p řipojeno ke smlouv ě Prohlášení o Západoevropské unii, které definuje ZEU jako obrannou složku Unie a prost ředek posilování evropského pilí ře NATO.

Maastrichtská smlouva vytvo řila systém tzv. t řípilí řů-maastrichtského chrámu, v němž druhý pilí ř tvo ří Spole ěná zahrani ění a bezpečnostní politika vystav ěná na intergovernmentálním principu. Pro mezivládní p řístup z ůstávají klí ěovými aktéry státy respektive vlády ělenských stát ů. Politiky a kroky integrace vznikají výhradn ě na základ ě rozhodnutí mezivládního vyjednávání.¹⁸ Instituce Evropské rady (ER), dle ěl. J. 8 Smlouvy o EU, „*vymezuje zásady a obecn ě sm ěry spole ěné zahrani ění a bezpečnostní politiky.*“ Evropská rada p řitom sdružuje hlavy stát ů nebo p ředsedy vlád ělenských stát ů a p ředsedu Komise. Jakožto orgán postavený na mezivládním principu, reprezentuje národní zájmy ělenských stát ů EU. Instituce Rady Evropské unie (Rada EU) potom „*p řijímá rozhodnutí nezbytná pro vymezení a provád ění SZBP na základ ě obecných sm ěr ů p řijatých ER. Rada se usnává jednomysln ě*“. Rada takéž postavena na mezivládním principu se skládá z jednoho zástupce každ ěho ělenského státu na ministerské úrovni, zmocn ěného zavazovat vládu tohoto ělenského státu.¹⁹ Jejím úkolem podobn ě jako v p řípad ě Evropské rady je umožnit ělenským stát ům reprezentaci národních zájm ů. Evropská rada a Rada EU jakožto dva základní inst itucionální prvky

16 KHOL, Radek: *Úvod*. In: KHOL, R. *akol ě: c.d.*, s. 7.

17 Konsolidované zn ění Smlouvy o Evropské Unii, Online:

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:321E:0001:0331:CS:pdf> (10.8.2010)

18 KRATOCHVÍL, Petr: *Teorie evropské integrace*. Praha, Portál 2008, s. 160.

19 Konsolidované zn ění Smlouvy o Evropské Unii, Online:

<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:321E:0001:0331:CS:pdf> (10.8.2010)

Unie mají své kompetence SZBP a jejími směry rozhodují. Právě tento mezivládní přístup představuje další širší politickou linii v postojích politických stran. Některé z nich usilují o zachování suverenity členských států v této oblasti, jiné však iniciují sjednocení a společnou koordinaci této politiky.

Zkušenosti s fungováním SZBP během 90. let, angažovanost při řešení konfliktů na území bývalé Jugoslávie i vztahy se Západoevropskou unií vedly k postupné úpravě mechanismů a struktury SZBP v Amsterodamské smlouvě ke konci 90. let. Tato smlouva načrtla možnost budoucího začlenění ZEU do EU v rámci vytváření společné obranné politiky. Obě organizace byly až do konce 90. let značně nevyvážené. ZEU chyběly potřebné prostředky, síla a především politická váha. Evropská unie nutně postrádala permanentní struktury k řešení krizí a podporu všech členských států angažovat v této oblasti.²⁰

Reforma provedená v Amsterodamské smlouvě z roku 1997 rozvinula obranné aspekty SZBP, které byly ve Smlouvě o EU zmíněny pouze jako budoucí alternativa. Článek J.7 Amsterodamské smlouvy říká: „SZBP zahrnuje všechny otázky, které se týkají bezpečnosti Unie, včetně postupného vymezení rámce společné obranné politiky, která by mohla vyústit ve společnou obranu, rozhodne-li tak Evropská rada“. Dále je ZEU nedílnou součástí vývoje Unie a poskytuje Unii přístup k operativním prostředkům a podporuje Unii při vymezování obranných hledisek SZBP. Významným postupem bylo zahrnutí tzv. petersberských misí²¹ ZEU do této smlouvy. Jde o humanitární a záchranné mise, mise k udržení míru a mise bojových jednotek k řešení krizí, včetně prosazování míru.²² Postupně bude docházet k vytváření rámce společné obranné politiky, které bude členskými státy podporováno vzájemnou spoluprací v oblasti vyzbrojování. ZEU se tak de facto stala „agenturou“ Evropské unie.²³ Díky Amsterodamské smlouvě byly inkorporovány nové úkoly do SZBP společně s vytvořením nového postu Vysokého zmocněnce pro SZBP. Vysokého zmocněnce pro SZBP, kterému měla zastávat „osobnost s významnými politickými zkušenostmi“, jež by společně zahraniční a bezpečnostní politice dodala diplomatickou váhu a zajišťovala její kontinuitu.²⁴

20 KHOL, Radek.: *Úvod*. In: KHOL, R. akol: c.d., s.7.

21 Petersberské mise byly vymezeny v Petersberské deklaraci. Usnesení animistických zahraničních věcí obrany Západoevropské unie 19. června 1992. Viz: *Petersberg Declaration WEU Council of Ministers*, Bonn 19 June 1992, Online: <http://www.weu.int/documents/920619peten.pdf>, (1.8.2010)

22 Amsterodamská smlouva, Online:

http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/amsterodamska_smlouva_cs.pdf, (1.8.2010)

23 KHOL, Radek.: *Úvod*. In: KHOL, R. akol: *Evropská bezpečnostní a obranná politika - Národní perspektivy*, s.9-15.

24 Společná zahraniční a bezpečnostní politika (SZBP), CONSILIUM. Online:

Plný rozvoj obranné a bezpečnostní politiky EU však v rámci Unie stále zpomalovaly dvě různé názorové skupiny států. Francie a Velká Británie, dvě hlavní vojenské mocnosti Evropy představovaly různé póly ve vývoji evropské bezpečnosti a obranné dimenzi. Největší překážkou na cestě sloučení ZEU s EU a tím i vytvoření plnohodnotné bezpečnostní a obranné dimenze v EU byl především tradiční britský odpor v úči takovému kroku.²⁵ ZEU se podle proatlanticky orientovaných států, kde Velká Británie stála na prvním místě, neměla dostat do pozice možné alternativy v úči NATO, ale měla působit jen jako funkční přemostění mezi Aliancí a Unií. Británie zdůrazňovala zásadní význam silné transatlantické vazby. Nabezpečí z budování autonomní evropské bezpečnostní a obranné dimenze uvnitř EU podle Británie pramenilo z přesvědčení, že by evropský projekt uvnitř EU ohrozil pozici Severoatlantické aliance.²⁶ Francie naopak silně zdůrazňovala nutnost evropské autonomie vyjádřené v posílení EU a oslabení vlivu USA v Evropě. Tento zásadní rozkol mezi Francií a Velkou Británií představoval důležitý faktor, který brzdil pokrok rozvoje evropského bezpečnostního projektu.²⁷

Projekt budování EBOP má také po částky v diskusi existenci „evropského pilíře NATO“. Existovaly dvě základní koncepce vytváření bezpečnostní dimenze EU: první znamenala, že evropský pilíř bude jedním z dvou „sloupů“ (evropského a amerického) v rámci NATO nebo vně Severoatlantické organizace jako autonomní instituce Evropanů. Byla to zejména Francie která hájila nezávislé evropské řešení bezpečnosti nezávislé na USA. Naopak Spojené státy a Velká Británie se vyslovovaly pro „dvoupilířový model“ v rámci NATO. V rámci Severoatlantické aliance se mluvilo o Evropské bezpečnosti a obranné identitě (EBOI).²⁸

V rámci NATO vždy měli Spojené státy dominantní postavení a rétoricky je odporovaly během celé studené války i po ní – silnějším a samostatnějším Evropu, která se stane rovnocenným partnerem NATO. USA fakticky začala otevřeně podporovat myšlenku silnějším EBOI v rámci NATO. Na ministerském zasedání NATO v červnu 1996 v Berlíně byl spor vyřešen. EU a NATO se shodli na evropském pilíři v rámci NATO, aby se zamezilo budování alternativních struktur a s tím spojenému plýtvání nedostatečnými zdroji v transatlantickém rámci.²⁹ Tentopilíř by neměl vylučovat prvky autonomie, ale

<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=248&lang=CS> (11.8.2010)

²⁵ KHOL, Radek: *Úvod*. In: KHOL, R. akol: *Evropská bezpečnostní a obranná politika – Národní perspektivy*, s. 10.

²⁶ Tamtéž, s. 18.

²⁷ MISSIROLI, A.: c. d., s. 56.

²⁸ KHOL, Radek: *Spojené státy americké – nová etapa nové administrativy*. In: KHOL, R. akol: *Evropská bezpečnostní a obranná politika – Národní perspektivy*, c. d., s. 66.

²⁹ Tamtéž, s. 66.

měl by vyloučit nadbytečnost (formule pro toto pravidlo zní „separable but not separate“).³⁰

1.1.2 Druhá fáze vývoje evropské obrany EU – vznik EBOP

Důležitým mezníkem ve změně směru vývoje společné bezpečnostní a obranné politiky EU byly války na Balkánském poloostrově v průběhu 90. let. Unie společně s mezinárodním společenstvím byla očitými svědky brutality a zločinů proti lidskosti, které následně vyústily v násilné vojenské konflikty. Tyto události představovaly radikální změnu vnímání evropských států v dalším postupu EBOP. Bylo nutné si uvědomit, že EU musí být schopná zvládat bezpečnostní situaci v oblastech její bezprostřední blízkosti. Válka v Bosně a Hercegovině probíhající od roku 1992–1995 a následná Kosovská krize od r. 1998–1999 byly tímto impulzem. Ukázalo, že členské státy Evropské unie, nebyly schopny adekvátně reagovat na operaci takového rozsahu, jakoby bombardování Jugoslávie bez toho, aniž by využily vojenskou sílu USA. Diplomatické snahy EU a její taktiky byly slabé a evropský představitel se uvědomil, že pokud nebudou disponovat ozbrojenou silou, žádná změna nenastane.³¹ Elmar Brok, tehdejší předseda zahraničního výboru EP zdůraznil, že: „Operace Allied Force Kosovo³² představovala spouštěč pro uvědomění Evropy. Najednou bylo Evropanům jasné, že žádná diplomatická akce nemůže být nikdy úspěšná bez vojenské podpory.“³³ Vystala proto zásadní potřeba autonomně zasáhnout do konfliktů na evropském kontinentu.

Vnější faktor vedoucí k obrátce k pozitivnějšímu přístupu Francie a Velké Británie k otázce evropské bezpečnosti a obranné politiky byla obměna ve vedení těchto zemí. Zásadní obrát v britské politice v účel budování evropských obranných struktur spojených s EU zahájila labouristická vláda premiéra Tonyho Blaira ke konci 90. let, která se rozhodla orientovat na budování plnohodnotné evropské bezpečnostní a obranné politiky EU, tím, že budování tohoto projektu posílí i Severoatlantickou

³⁰ KAMP, Karl-Heinz: *Budoucnost transatlantických vztahů v oblasti bezpečnostní politiky*. In: DANČÁK, Břetislav (ed.): *Evropská unie a vývoj koncepce evropské bezpečnosti*. Brno 2001, s. 13.

³¹ Council of the European Union: *ESDP newsletter - European Security and Defence Policy 1999 - 2009*, October 2009. Online: <http://consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/ESDP%20newsletter%20-%20Special%20issue%20ESDP@10.pdf>. (6.4.2010), s. 8.

³² Operace NATO Allied Force Kosovo. Operace Spojenecká síla NATO zahájila své vzdušné útoky na vojenské cíle SRJ 24. března 1999. Viz Velké politické RETRO 25.7.2010, ČT, Online: <http://www.ceskatelevize.cz/program/210411033100725.html?online=1> (14.8.2010)

³³ SHEPHERD, J. K. Alistair: *A milestone in the history of the EU: Kosovo and the EU's international role*. *International Affairs*, 85, 2009, č. 3, s. 513-514.

alianci.³⁴ Francouzské přehodnocení vztahů a zapojení v NATO přišlo s nástupem nového prezidenta Jacquesa Chiraca.

Po částeční shodě Francie a Velké Británie na nutnosti konsolidovat snahy Evropanů při řízení a řešení krizí a zároveň snaha o rychlé začlenění ZEU do EU byly poprvé manifestovány na neformálním zasedání Evropské rady v Pörschachu 24.-25.10.1998, avyvrcholila poté první britsko-francouzský summit v Saint-Malo 3.-4.12.1998.³⁵ Setkání dvou klíčových aktérů celého procesu vyústilo k podpisu deklarace ze Saint-Malo, v němž se hlavy států Francie a Velké Británie shodly na tom, že EU posílí svou plnou roli plnohodnotného hráče na mezinárodní scéně prostřednictvím posílení své akceschopnosti v oblasti společné obranné politiky v rámci SZBP.³⁶ EU musí disponovat kapacitami pro autonomní akce podporovaných věrohodnými vojenskými silami.³⁷ Přes zmínku o prioritě NATO v případě kolektivní obrany tento závěr znamenal shodu na nutnosti propojení budování evropského pilíře uvnitř NATO s autonomními strukturami Unie mimo Alianci. Závěr summitu ze St. Malo tedy představoval kompromis dvou různých pohledů. Britsko-francouzská deklarace ze Saint-Malo byla následně potvrzena ostatními členskými státy na summitu Evropské rady konané ve Vídni 11.-12.12.1998.³⁸

Implementace cílů deklarace St. Malo přišla s německým předsednictvím, kdy se původně bilaterální aktivita Evropské bezpečnostní a obranné identity (EBOI) v rámci NATO transformovalo do podoby Evropské bezpečnostní a obranné politiky.³⁹ Stalo se tak na summitu Evropské rady v Kolíně nad Rýnem 3.-4.června 1999, v návaznosti na vstup Amsterodamské smlouvy⁴⁰ v platnost, kdy byl přijat dokument pod názvem Zpráva předsednictva o posilování společné evropské bezpečnostní a obranné politiky, v němž byl poprvé použit termín „Evropská bezpečnostní a obranná politika“ v rámci SZBP. V tomto dokumentu byly zahrnuty cíle, že Unie musí mít kapacity a nástroje pro samostatné vojenské akce a v četně a příslušných struktur pro vytvoření

34 Blair and Chirac Want Europe to Have Rapid Reaction Capability: EU Force No Threat to NATO, Allies Say, NYTIMES, 26.11.1999. Online: http://www.nytimes.com/1999/11/26/news/26iht-brit.2.t_6.html?pagewanted=1 (8.4.2010)

35 KHOL, Radek: Úvod. In: KHOL, R. akol.: *Evropská bezpečnostní a obranná politika - Národní perspektivy*. c.d., s. 10.

36 HOWORTH, Jolyon: *European Defence and the Changing Politics of the European Union: Hanging Together or Hanging Separately?*. JCMS, 39, 2001, č. 4, s. 769.

37 *Joint Declaration issued at the British-French Summit, Saint-Malo, France, 3-4 december 1998*. Online: <https://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/French-British%20Summit%20Declaration,%20Saint-Malo,%201998%20-%20EN.pdf> (2.8.2010)

38 KHOL, Radek: Úvod. In: KHOL, R. akol.: *Evropská bezpečnostní a obranná politika - Národní perspektivy*. c.d., s. 11.

39 MISSIROLI, Antonio: c.d., s. 43.

40 Amsterodamská smlouva vstoupila v platnost 1. května 1999. Viz Amsterodamská smlouva. EUROPA. Online: http://europa.eu/abc/treaties/index_cs.htm (12.10.2010)

efektivního krizového řízení v rámci petersbergských úkolů. Členské státy měly dále rozvíjet své vojenské síly, které jsou vhodné pro operace krizového řízení. Dále byl vytvořen Politický a bezpečnostní výbor, Vojenský výbor složený z vojenských zástupců, Vojenský štáb EU včetně Situačního centra a další jako Satelitní centrum a Institut pro bezpečnostní studia⁴¹ Summit v Kolíně nad Rýnem byl pro SZBP i významným, že zde byl jmenován první Vysoký zmocněnec pro SZBP, kterým se stal Javier Solana.

Jádro deklarace ze St. Malo leželo ve vytvoření autonomních vojenských kapacit, jež byl specifikován téměř rok po summitu St. Malo. Posilování Evropské obranné a bezpečnostní politiky a nevojenského krizového managementu EU byl předmětem jednání na summitu Evropské rady v Helsinkách 10. - 11. prosince 1999. Na helsinském summitu byly poprvé přímo konkretizovány vojenské kapacity EU. Padlo rozhodnutí o vytvoření Evropských sil rychlé reakce (European Rapid Reaction Forces, ERRF) definované ve formě tzv. Helsinského základního cíle 2003. Ten obsahoval závazek: „členské státy do roku 2003 musí být schopné rozmístit do 60 dnů vytrvat po dobu alespoň 1 roku vojenské síly v počtu 50–60 tisíc osob schopných v plném rozsahu uskutečnit Petersberské mise.“⁴²

Helsinský hlavní cíl byl dále rozvinut na summitu EU v Portugalsku v Santa Marie de Feira 19.–20. 6. 2000. Členské státy se zde shodly na tom, že budou dále rozvíjet nejen své vojenské kapacity krizového managementu, ale také ty civilní. Evropská rada dále stanovila, že je připravena do roku 2003 splnit závazky z Evropského základního cíle. Byly stanoveny čtyři oblasti priorit, ve kterých Unie plánovala získat konkrétní kapacity. Jednalo se o policejní kapacity, kapacity k prosazování práva, civilní administrativa a civilní ochrana. V tomto okamžiku Unie vyvinula specifický přístup pro operace k prosazení míru. Členské státy se v tomto ohledu zavázaly poskytnout do roku 2003 až 5 tisíc policejních řadníků pro EU operace a 1 tisíc by měl být připraven k rozmístění do 30 dnů. Summit v Santa Maria de Feira obsahoval závazek vytvořit stálé politické a vojenské struktury a to co nejdříve po summitu v Nice.⁴³

Nice Vednech 7.–9. 12. 2000 se konal summit Evropské rady v Nice. Proces,

41 *Conclusion of the Presidency, Cologne European Council, 3–4 June 1999*. Online: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Cologne%20European%20Council%20Annex%20III%20of%20the%20Presidency%20conclusions.pdf> (28.7.2010)

42 *Conclusion of the Presidency, Helsinki European Council, 10–11 December 1999*. Online: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Helsinki%20European%20Council%20Annex%20IV%20of%20the%20Presidency%20Conclusions.pdf> (28.7.2010)

43 *Conclusion of the Presidency, Santa Maria de Feira European Council, 19–20 June 2000*. Online: http://www.europarl.europa.eu/summits/fei1_en.htm (28.7.2010)

který byl zahájen od summitu ER v Kolíně nad Rýnem měl za cíl umožnit Unii dostat svými závazky v oblasti krizového managementu. Aby EU mohla zaujmout plnou roli na mezinárodní scéně, musí disponovat stálými politickými a vojenskými institucemi. Na summitu v Nice konaného ve dnech 7.–9. 12. 2000 bylo specifikováno vytvoření: Politického bezpečnostního výboru, Vojenského výboru EU a Vojenského štábu, které do té doby fungovaly pouze v prozatímní podobě. Složení, kompetence a operace těchto orgánů je obsaženo v příloze závěru předsednictví. Dále se členské státy dohodly na konzultacích a spolupráci s evropskými spojenci/nečleny EU (NEEA)⁴⁴ a dalšími zeměmi, které jsou kandidáti na členství do EU, a také na EU-NATO konzultacích a spolupráci. Zavedení stálého a efektivního vztahu mezi těmito organizacemi je klíčové a bude vytvářeno v oblastech bezpečnosti, obrany a krizového managementu. Evropská rada dále dohodou z Nice přijala rozhodnutí o začlenění a převedení institucí a úkolů ZEU v oblasti Petersberských misí do EU.⁴⁵ Absolutní redukcí funkcí ZEU a její plné převedení do kompetence EU byla načrtnuta již o měsíc dříve v Marseilleské deklaraci z listopadu 2000.⁴⁶ Závěrem summitu z Nice byl plně dovršen proces začleňování ZEU do struktur EU. Evropská unie tedy po summitu z Nice disponuje stálým institucionálním rámcem pro realizaci EBOP a postupně plní základní vojenský cíl v Helsinkách vytyčený s výhledem jeho celkového naplnění do konce roku 2003.⁴⁷ Záměry a rozhodnutí na summitu v Nice byly sumarizovány v podobě Smlouvy z Nice, která vstoupila v platnost 1. 2. 2003. Prostřednictvím této smlouvy bylo do primárního práva EU začleněno převzetí funkcí ZEU Evropskou unií.

Na plánovací konferenci v roce 2000 se členské státy EU dostaly k dalšímu mezníku vývoje EBOP. Evropané se zde zavázali jakými i národními příspěvky naplnit Evropský základní cíl. Síly pak byly deklarovány jako „*Helsinský katalog vojenských sil*“⁴⁸, který zahrnoval 100 000 mužů, 400 bojových letadel a 100 lodí.⁴⁹ O rok později

44 NEEA-NonEU european allies. V době konání summitu v Nice byla Česká republika již kandidátkou země EU a proto se řadí mezi NEEA země.

45 *Conclusion of the Presidency, Nice European Council, 7-9 December 2000*. Online: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00400-r1.%20ann.en0.htm (28. 7. 2010)

46 Radaministrát ZEU se dne 13. 11. 2000 sešlaval Marseille kde vztv. Marseilleské deklaraci rozhodlo o utlumení činnosti ZEU. Zprávního hlediska ZEU nezanikla a existuje nadále na základě Pařížské smlouvy souběžně s EU. Viz: *Marseille declaration, WEU Council of Ministers Marseille, 13 November 2000*. Online: <http://www.weu.int/documents/001113en.pdf> (26. 7. 2010)

47 HUBÁČKOVÁ, Hana: *Evropská bezpečnostní obranná politika. Průběžné hodnocení z pohledu české diplomacie: stav podruhé v řetě. In: KHOL, Radek a kol.: Česká republika a Evropská bezpečnostní obranná politika*. Praha 2001, s. 12.

48 Helsinki Force Catalogue

49 Military Capability Commitment Conference Brussels, 22 November 2004 Declaration on European Military Capabilities. Online:

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/MILITARY%20CAPABILITY%20COMMITMENT%20CONFERENCE%2022.11.04.pdf> (24. 7. 2010)

se konala druhá plánovací a hodnotící konference EU ,kde došlo k identifikování hlavních evropských slabín ve vojenské oblasti aby byla přijata činná plánek zlepšení těchto nedostatků.⁵⁰

Určitým vyústěním dosavadního procesu budování EBOP, který započal deklarací ze St. Malo se stal summit EU v Laeken dne 14.-15. 12. 2001. Výstupem jednání bylo přijetí Laekenské deklarace v níž členské státy deklarovaly, že díky kontinuálnímu vývoji EBOP, posilování vojenských i civilních kapacit a vytvořením vhodných struktur je nyní Unie schopna provádět některé operace krizového řízení i když se doposud nejedná o operace v celém spektru bezpečnostních úkolů.⁵¹ V deklaraci přiložené k závěrům z předsednictví bylo stanoveno, že vytvoření vojenských kapacit nevede nutně k vytvoření evropské armády. EU zahájí a povede vojenskou misi krizového managementu tam, kde se NATO jako celek nebude angažovat. Došlo zde také k další úpravě uspořádání mezi EU a NATO s tím, že EU hodlá vyjednat dohodu, která by garantovala EU přístup k operačnímu plánování a kapacit Severoatlantické aliance. EU tentokráte povazuje zanebytný pro EBOP.⁵²

Konečné uzavření dohody EU s NATO představoval dlouho očekávaný průlom ve vztazích. Šlo o dlouhodobý proces vyjednávání na jehož cestě byly uzavřeny různé dohody a deklarace⁵³. Vyvrcholil k tzv. *Dohodě Berlín Plus* ze 17. 2. 2003, která se týkala třech základních prvků kombinujících: zajištění přístupu EU k plánovacím kapacitám NATO, možnost využít zástupce vrchního velitele sil NATO v Evropě⁵⁴ a použití prostředků a kapacit NATO.⁵⁵ Bez těchto detailních dohod by bylo prakticky nemožné spuštění vojenských operací EU a tím i viditelnému naplnění přínosu

50 *Capabilities Improvement Conference, Ministers of Defence meeting - General Affairs Council Brussels, 19 November 2001*. Online:

<https://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/Capabilities%20Improvement%20Conference%202001-%20HR%20SOLANA.pdf> (24.7.2010)

51 *Presidency Conclusions European Council Meeting in Laeken, 14-15. December 2001*. Online: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/68827.pdf (25.7.2010)

⁵² KHOL, Radek: *Úvod*. In: KHOL, R. akol.: *Evropská bezpečnostní a obranná politika - Národní perspektivy*. c.d., s. 14.

53 V roce 1996 v Berlíně se šel rada NATO a vyhlásila koncept Mezinárodních úkolových seskupení (Common Joint Task Forces, CJTF) zajišťující mechanismy použití vojenských kapacit NATO pro ZEU. Podle závěrů z Berlína se NATO rozhodlo, že dá své kapacity k dispozici ZEU a že budou vytvořeny konzultační mechanismy a užší vazby mezi oběma organizacemi. V této souvislosti se hovoří o tzv. berlínském mechanismu. Mechanismus umožňující přístup ZEU k potenciálu NATO byl dále rozpracován na zasedání NATO ve Washingtonu v r. 1999. Viz: FIALA, Petr – PITROVÁ, Markéta: *Evropská unie*. Brno, CDK 2003, s. 587-588.

Deklarace EU-NATO přijatá 16. 12. 2002 se týkala strategického partnerství obojí organizací a připravenosti jejich kodifikaci. Viz: KHOL, Radek: *Bezpečnostní a obranná politika EU a mise a realita napo čátku roku 2003*, *Mezinárodní politika*, 2003, č. 3, s. 8.

54 Ideo post D-Saceur vrámci NATO - post zástupce vrchního velitele spojeneckých sil v Evropě

55 *EU-NATO: The Framework for permanent relations and Berlin Plus*. Online:

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/03-11-11%20Berlin%20Plus%20press%20note%20BL.pdf> (26.7.2010)

budování EBOP pro evropskou bezpečnost.⁵⁶

1.1.3 Třetí fáze – vznik SBOP

Nejširší debata o roli EU v mezinárodní politice, v čteně rozvoje bezpečnostních funkcí probíhala od září 2002 do začátku r. 2003 ve dvou pracovních skupinách Konventu⁵⁷ – Vnější vztahy a Obranná politika. První skupina se zaměřila na institucionální otázky II. pilíře EU, zatímco druhá se věnovala konkrétním otázkám bezpečnostní a vojenské dimenze EU. Aby došlo k posílení jednoty hlasu Evropské unie navenek, podpořili obě pracovní skupiny Konventu řešení založené na sloučení dvou funkcí. Tato změna se poprvé promítla ve Smlouvě o EU⁵⁸, kde bylo načrtnuto spojení postu komisaře pro vnější vztahy s postem Vysokého představitele pro SZBP vytvořením funkce Ministra zahraničních věcí. Neúspěšná ratifikace⁵⁹ Ústavní smlouvy však vedla k dočasnému krachu těchto změn, ale se vstupem Lisabonské smlouvy 1. prosince 2009 v platnost přišly změny nové. Nejviditelnější z nich týkající se SZBP byl vznik dvou nových postů – *Stálého předsedy Evropské rady*⁶⁰ a *Vysokého představitele Unie pro zahraniční otázky a bezpečnostní politiku*.⁶¹ Funkce Vysokého představitele jako instituce koordinující zahraniční politiku EU a zastupující EU navenek není nová. Podle Lisabonské smlouvy se Vysoký představitel stal zároveň i místopředsedou Komise. Nový post Vysokého představitele má podle Ústavní smlouvy zajišťovat soudržnost vnější činnosti Unie, přičemž v rámci Komise odpovídá za úkoly, které jí přísluší v oblasti vnějších vztahů, a za koordinaci dalších hledisek vnější činnosti Unie.⁶² Další změnou bylo přejmenování EBOP na SBOP. V čl. 28a odst. 4.

56 KHOL, R.: *Bezpečnostní a obranná politika EU a bilaterální aspekty od začátku roku 2003*, c.d., s. 8.

57 Konvent o budoucnosti Evropy se skládal ze zástupců čl. států EU jemuž předsedal V. Giscard d'Estaing a zasedal od 28. 2. 2002 do 20. 7. 2003. Byl svolán Laekenskou deklací na zasedání Evropské rady v prosinci 2001. První bylo ustaveno 6 pracovních skupin v rámci Konventu, ke kterým byly později připojeny další čtyři: Vnitřní bezpečnost a spravedlnost (III. pilíř), Vnější vztahy EU, Obranná politika a zjednodušení právního nástroje a procedur. Viz: FIALA, Petr – PITROVÁ, Markéta: *Evropská unie*. Brno, CDK 2003, s. 164.

58 Cílem Konventu bylo vypracovat návrh Smlouvy o Ústavě pro Evropu, která by představovala nový základní dokument Evropské unie s cílem nahradit složitou strukturu smluv EU jediným právním předpisem. Viz: Tamtéž, s. 164.

59 Smlouva o Ústavě pro Evropu byla odmítnuta v referendech v Nizozemí a Francii v roce 2005. Viz: *Smlouva o ústavě pro Evropu*. EUROSKOP. Online: [http://www.euroskop.cz/8901/sekce/smlouva-o-ustave-pro-evropu/\(27.7.2010\)](http://www.euroskop.cz/8901/sekce/smlouva-o-ustave-pro-evropu/(27.7.2010))

60 Předseda Evropské rady, volený představiteli členských států a dva apůlroky, bude řídit summit nejvyšších představitelů členských států. Rotační předsednictví zůstane zachováno, zástupci předsednické země však budou předsedat jen pravidelným Radám ministrů. Viz: Tamtéž (14. 7. 2010)

61 Ve funkci vysokého představitele pro zahraniční otázky a bezpečnostní politiku Lisabonská smlouva spojuje dosavadní úřad vysokého představitele pro zahraniční bezpečnostní politiku a komisaře pro zahraniční vztahy. Vysoký představitel je volen členskými státy na období čtyř let a bude zároveň i místopředsedou Evropské komise. Viz: Tamtéž (14. 7. 2010)

62 *Lisabonská smlouva*. Online: <http://www.mvcr.cz/clanek/agenda-eu-na-mv-lisabonska-smlouva.aspx> (27. 7. 2010)

Lisabonské smlouvy: *na návrh vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku nebo z podnětu některého členského státu, přejímá Rada jednomyslně rozhodnutí týkající se SBOP včetně těch, která se týkají zahájení mise podle tohoto článku. Vysoký představitel může, případně společně s Komisí, navrhnout, aby byly využity vnitrostátní prostředky i nástroje Unie.*“ Do primárního práva byla začleněna Evropská obranná agentura⁶³ (EDA), která podle čl. 28 odst. 1 Lisabonské smlouvy vykonává operativní potřeby, podílí se na vymezení evropské politiky schopnosti vyzbrojování a napomáhá Radě při hodnocení zlepšování vojenských schopností států EU.

Odbritsko-francouzská iniciativa v St. Maloru 1. 998 prošla Společná bezpečnostní a obranná politika velmi dynamickým rozvojem. Evropská unie tímto definitivně překročila původní rámec uskupení států čistě založené na ekonomické a hospodářské kooperaci. Vytvořením SBOP jasně deklarovala svoji ambici hrát roli významného bezpečnostního aktérasvětové scéně budování vojenských a civilních kapacit.

1.2 Instituce SBOP

SBOP vychází z obecného rámce SZBP. Aby mohla EU plně převzít zodpovědnost v oblasti vojenského a civilního krizového managementu a zvládnout vzrůstající pracovní zatížení ve formě politických formulací a realizací bylo nutné založit stálé politické a vojenské struktury. S vytvořením permanentních orgánů plně odpovědných za oblast EBOP/SBOP by umožnila Evropské unii pokračovat i na poli budování stálých vztahů mezi EU a NATO, včetně konzultačních a kooperačních mechanismů v případě krize.⁶⁴

Klíčovou platformou pro politická rozhodnutí týkající se SBOP představuje nejvyšší úroveň Rady EU - Rada pro vnější vztahy (GAERC)⁶⁵ ministrů zahraničí členských států EU, v případě že je to odpovídající pak Evropská rada. Doposud však nebyla vytvořena formace Rady na úrovni ministrů obrany členských států EU, jež se schází pouze neformálně⁶⁶. Proto Rada pro vnější vztahy představuje hlavní rozhodovací orgán SBOP.⁶⁷ Setkávání Rady na nejvyšší úrovni ale probíhá jen jednou za

63 Evropská obranná agentura byla zřízena podle společné akce Rady ministrů 12. července 2004. Viz: *Council Point Action 2004/551/CFSP of 12 July 2004 on the establishment of the European Defence Agency*. Online:

http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2004/l_245/l_24520040717en00170028.pdf (24.7.2010)

64 KHOL, Radek: *Bezpečnostní a obranná politika EU v roce 2001 – mírný pokrok mezích dohody? Mezinárodní politika*, 200, č. 1, s. 32.

65 General Affairs and External Relations Council (GAERC)

66 Neformální setkávání Rady EU – ministrů, kteří nečiní žádná politická rozhodnutí.

67 MISSIROLI, A.: c. d., s. 62.

měsíc, což pro operativní rozhodování, které je potřebné při řízení probíhajících misí zapotřebí, pochopitelně nestačí. Každodenní rozhodnutí proto patří již právě Politické a bezpečnostní výbor (COPS), který je nervovým uzlem celé SBOP. Tento orgán má pro fungování SZBP zásadní význam. Sleduje mezinárodní situaci v oblastech, které spadají do působnosti SZBP a SBOP, a podílí se na formulování příslušných politik. Navzdory tomu, že se COPS řadí k stálým orgánům a hraje významnou roli ve vytváření rozhodnutí ale ne v rozhodovacím procesu samotném. Pro politická a strategická rozhodnutí se COPS spoléhá na GAERC, zatímco pro administrativní a finanční aspekty na COREPER.⁶⁸

COPS je složený ze zástupců členských států na úrovni velvyslanců sídlící v nastalo Bruselu spolu se zástupcem Evropské komise, který je plně spojován s prací SZBP. Výbor zasedá nejméně dvakrát týdně a základně pověření Rady zajišťuje politickou kontrolu a strategické řízení operací zaměřených na řešení krizí. Mohou se proto scházet často - obvykle dvakrát týdně, v případě potřeby i častěji. Velvyslanci v COPS jsou ovšem diplomaté, kterým většinou chybí odbornost v krizovém řízení. Z tohoto důvodu pod sebou mají dva specializované výbory. Prvním je Vojenský výbor (EUMC)⁶⁹, který dává doporučení Politickému a bezpečnostnímu výboru v otázkách vojenství a využití vojenské síly v operacích a směřuje Vojenský štáb (EUMS). EUMC je složený z náčelníků generálních štábů členských států EU, kteří jsou pravidelně zastupováni vojenskými představiteli. Českou republiku ve Vojenském výboru zastupuje náčelník generálního štábu A ČR armádní generál Ing. Vlastimil Pícek.⁷⁰ Zástupcem generálního náčelníka v EUMC je generálporučík Jaroslav Kolkus.⁷¹ Vojenský výbor EU má stáleho předsedu zvoleného na 3 roky, který je vybírán náčelníky generálních štábů a jmenován Radou. Jedná-li se o rozhodnutí mající obranné či bezpečnostní důsledky účastní se předseda setkání Rady EU. Druhým specializovaným výborem spadajícím pod (COPS) je Výbor pro civilní aspekty řízení krizí (CPCC)⁷², který asistuje při civilních operacích. Posledním orgánem plnícím významnou roli je Vojenský štáb Evropské unie (EUMS)⁷³, jediným stálým integrovaným vojenským prvkem EU. Poskytuje odborné posudky a podporu EBOP/SBOP včetně provádění operací krizového managementu,

68 Výbor stálých zástupců (Comité des Représentants Permanents). Hlavním úkolem výboru je poskytování asistence členským státům při přípravě evropské legislativy v rámci jednání Rady a při udržování kontaktů s ostatními orgány Společenství. Viz: FIALA, P. – PITROVÁ, M.: c.d., s. 200.

69 European Union Military Committee (EUMC)

70 *Chief of Defence (CHOD)*, CONSILIUM. Online:

<http://www.consilium.europa.eu/showpage.aspx?id=1743&lang=EN> (10.8.2010)

71 *EUMC Military Representatives (MilReps)*, CONSILIUM. Online:

<http://www.consilium.europa.eu/showpage.aspx?id=1744&lang=EN> (10.8.2010)

72 The Civilian Planning and Conduct Capability

73 European Union Military Staff (EUMS)

což zahrnuje včasné varování, strategická plánování, zajišťování evropských národních a mnohonárodních sil pro vojenské operace. Tento orgán se skládá z přibližně 70 úředníků a je součástí Sekretariátu Rady. Za zmínku dále stojí, že na rozdíl od Politicko-bezpečnostního výboru, Vojenský výbor a Vojenský štáb nejsou součástí Smlouvy z Nice a tím pádem se nepírají o primární právo EU.⁷⁴

1.3 Cíle nástroje EBOP/SBOP

1.3.1 Cíle

Od prvního francouzsko-britského summitu v St. Malo vedoucímu květenství EBOP si Evropská unie stanovila cíle a zaměření, které by bezpečnostní a obranná dimenze EU měla směřovat. Tyto cíle mají podobu významných dokumentů. Prvními z nich byl stanoveny členskými státy již v prosinci 1999 jako *Helsinský základní cíl 2003 (HHG 2003)*. Jakým cílem Základní cíl 2003 pro EBOP bylo již popsáno v první kapitole.

V prosinci 2003 byla na summitu Evropské rady v Bruselu přijata historicky první bezpečnostní strategická koncepce EU – *Evropská bezpečnostní strategie (ESS)*. ESS navrhla Vysokým představením pro SZBP Javierem Solanou představuje důležitý element pro pochopení čelícím újmám evropských vojenských sil.⁷⁵ Poteroristických útoků 11. září 2001, následné válce v Afghánistánu a válce v Iráku v r. 2003 se změnila bezpečnostní prostředí a to ESS. Dokument nazvaný „*Bezpečná Evropa v lepším světě*“⁷⁶ odrážel potřeby nové Evropy. Evropská bezpečnostní strategie je rozdělena do 3 kapitol. První kapitola, nazvaná *Bezpečnostní prostředí: globální výzvy a klíčové hrozby*, popisuje že nové bezpečnostní prostředí Evropy postavené válce vedlo k nástupu globalizace jejíž důsledky patřily ke globálním výzvám EU. Mezi globální výzvy EU dále patří bída a nemoci v rozvojovém světě, soutěžení o přírodní zdroje a v neposlední řadě energetická závislost Evropy. V klíčových hrozbách klade EU rozhodující důraz na hrozbu globálního terorismu. V příštím ukněmu zdůrazňuje preventivní působení.⁷⁷ Jako potenciálně největší hrozba

74 MISSIROLI, A.: c.d., s. 67.

75 Tamtéž, s. 84.

76 European Security Strategy – A Secure Europe in a Better World

77 V preventivním působení jde zejména o posilování mezinárodní spolupráce, zamezení přístupu teroristů k finančním a jiným ekonomickým zdrojům, zvyšování připravenosti k prevenci teroristických úderů, zajišťování bezpečnosti mezinárodní dopravy a zlepšování hraničních kontrol, zdokonalování schopnosti nezbytných pro zvládnutí následků řípadných teroristických úderů, soustředění pozornosti na ty faktory, které usnadňují nábor teroristických organizací, preventivní úsilí ve třetích zemích, z nichž se mohou rekrutovat řípadní teroristé. Viz: EICHLER, Jan: *Mezi jest řábem a holubicí: Česká hledá demokratický mír*. In: DRULÁK, Petr – STŘÍLECKÝ, Vít: *Hledání českých zájmů – Mezinárodní bezpečnost*, s. 71.

naší bezpečnosti je na druhém místě řešení zbraní hromadného ničení. Nejhorší scénář by pak představovalo nabytí ZHN teroristickými skupinami. Dále pak regionální konflikty azhroucení státní moci jako například v Afghánistánu pod režimem Talibanu. Poslední pak uvádí organizovaný zločin, který přímo souvisí s terorismem.⁷⁸

Druhá kapitola ESS tvoří strategické cíle. Aby členské státy bránili svou bezpečnost a propagovali své hodnoty, stanovila EU své cíle na třech hlavních pilířích. Prvním je rozšiřování zóny bezpečnosti kolem Evropy. Druhým je vyřešení izraelsko-palestinského konfliktu, který je předpokladem k úspěšnému řešení ostatních problémů spojených s Blízkým východem a posledním je posílení mezinárodního řádu založeném na efektivním multilateralismu. EU tedy označuje za základní mezinárodní politické podmínky úspěšnosti boje proti terorismu fungující multilaterální smys, dodržování mezinárodního práva a plné respektování úlohy a významu OSN.⁷⁹ Poslední kapitola ESS pak zdůrazňuje, že EU učinila pokrok v tvorbě řešení zahraniční politiky a efektivního krizového managementu. Podle EU žádná z nových hrozeb nemá čistě vojenský charakter a nemůže být proto řešena jenom za použití pouze vojenských nástrojů. EU disponuje bohatou škálou různých nástrojů krizového řízení a prevencí konfliktů, mezi níž řadí politické, diplomatické, vojenské a civilní, obchodní a rozvojové aktivity. Z toho tedy nezbytně vyplývá kombinovat tyto nástroje. Tyto nástroje nicméně zdaleka přesahují rozsah EBOP/SPOB. Podle ESS je nyní hlavní výzvou pro Unii propojit všechny její nástroje SZBP a EBOP/SBOP do jednoho celku: Evropský asistenční program, Evropský fond rozvoje, vojenské a civilní kapacity členských států a diplomatické úsilí, rozvoj, obchodní i environmentální politiku.⁸⁰

Druhý *Základní cíl 2010 (HG2010)* byl odsouhlasený Radou pro vnější vztahy schválený Evropskou radou v červnu 2004. Cíle členských států zde plně reflektují Evropskou bezpečnostní strategii EBS. Do roku 2010 musí být EU schopna adekvátně reagovat rychlými a rozhodnými akcemi v rámci celé škály operací krizového managementu.⁸¹ Jak stanovuje ESS 2003 tyto operace také mohou zahrnovat společné odzbrojovací operace, podporu zemí třetího světa v boji proti terorismu a reformy v bezpečnostním sektoru. Kapacity krizového managementu takto vytvořené mají být založené na konceptu Battlegroup. EU si dále stanovila dvě vysoké ambice. První by

78 *A Secure Europe in a Better World – European Security Strategy, Brussels, 12 December 2003*, Online: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf> (14.8.2010)

79 *A Secure Europe in a Better World – European Security Strategy, Brussels, 12 December 2003*, Online: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf> (14.8.2010)

80 Tamtéž (14.8.2010)

81 Jedná se o humanitární záchranné mise, mise na udržení míru, mise bojových jednotek k řešení krize včetně nastolování míru.

umožnila u činit rozhodnutí zahájit operaci do 5 dnů po schválení Radou. Druhý týká jící serozmístění sil by zahájila implementování mise do 10 dnů po rozhodnutí EU zahájit operaci. Vývoj evropských sil rychlého nasazení zahrnující bojové jednotky posílí schopnost EU adekvátně odpovídat na možné požadavky OSN. Mezi dalšími identifikovanými záměry s naplněním do roku 2010 byly zahrnuty například založení Evropské obranné agentury během r. 2004 a do roku 2007 kompletní vývoj bojových jednotek EU.⁸²

Civilní oblast rozvíjení kapacit EU představuje největší divizi, kterou EU v dnešním světě disponuje. ESS stanovuje, že rozvíjení civilních složek krizového řízení je nezbytnou součástí vnější politiky EU. Proto byl v prosinci 2007 na ministerské konferenci pro zlepšení civilních schopností přijat druhý dokument⁸³ tohoto typu s názvem *Civilní rámcový cíl 2010*. Usiluje o zdokonalení civilních kapacit, aby EU byla schopna reagovat efektivněji. Mezi vytýčené ambice patří zajištění a rozmístění civilních složek vysoké kvality.⁸⁴

1.3.2 Nástroje

Evropská unie jako světový hráč v oblasti globální bezpečnosti představila Battlegroup koncept jako jeden z vojenských nástrojů kapacit rychlého nasazení. Původní myšlenka Battlegroup Evropské unie (Bojové skupiny) pramení již z doby konání summitu Evropské rady v Helsinkách v r. 1999. Vytýčením Helsinského základního cíle 2003 (více v první podkapitole) si členské státy stanovily, že by měly být schopné poskytnout menší kapacity rychlé reakce rozmístitelné ve vysoké míře pohotovosti.⁸⁵ Koncept malých kapacit rychlé reakce byl revidován na summitu z r. 2003.⁸⁶ Výsledná deklarace zdůraznila potřebu zdokonalit evropské síly rozmístitelné v krátké době, včetně původního rozmístění vzdušných a pozemních námořních sil do 5-10 dnů.⁸⁷ Nutná potřeba rozšířit kapacity rychlé reakce přišli po zahájení operace

82 *Headline Goal 2010 approved by General Affairs and External Relations Council on 17 May 2004 endorsed by the European Council of 17 and 18 June 2004*. Online:

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/2010%20Headline%20Goal.pdf> (17.7.2010)

83 Civilní rámcový dokument 2008, přijatý Evropskou radou v prosinci 2004, je prvním dokumentem tohoto typu zabírajícím civilní oblast rozvoje krizového řízení EU.

84 *Headline Goal 2010 approved by General Affairs and External Relations Council on 17 May 2004 endorsed by the European Council of 17 and 18 June 2004*. Online:

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/2010%20Headline%20Goal.pdf> (17.7.2010)

85 *Conclusion of the Presidency, Helsinki European Council, 10-11 December 1999*.

Online: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Helsinki%20European%20Council%20-%20Annex%20IV%20of%20the%20Presidency%20Conclusions.pdf> (28.7.2010)

86 Šlo o francouzsko-britský summit konaný v Le Touquet 4. února 2003. Viz: BARRIER, Michel: *Actors and Witnesses*. In: GNESOTTO, Nicole (ed.): c.d., s. 169.

87 *From Copenhagen to Brussels - European defence: core documents*. Chaillot Paper, 1, 2003, č. 67, s. 39.

Artemis⁸⁸ jež úspěšně demonstrovala schopnost EU operovat s vojenskými kapacitami menších velikostí. Tímto se operace Artemis stala referenčním modelem pro vytvoření kapacity rychlé reakce velikosti battlegroup. Splnění a vytvoření těchto kapacit bylo považováno jako Evropská priorita⁸⁹ a představovalo nezbytnou součást kapacity rychlé reakce vytyčené v Základním cíli 2010.⁸⁹

Velká Británie a Francie, dva evropské státy, které se nejvýznamněji zasadily o tvorbu EBOP byly nadále odhodlané pokračovat v kontinuálním vývoji evropských kapacit krizového managementu. Jejich další iniciativa vedoucí k deklaraci z r. 2003⁹⁰ obsahovala výzvu, aby Unie byla schopna a ochotna do 15 dnů rozmístit autonomní operace. S cílem vytvoření ucelených a v šerohodných sil velikosti battlegroup o počtu 1500 osob a délkou působení 30 dnů s možností prodloužení působnosti 120 dnů.⁹¹ Závěry z této deklarace vyústili k další iniciativě ze strany Francouzů, Britů a také Němců. V tomto kontextu založeného na trilaterální snaze členských států EU následovně Vojenský štáb (EUMS) v červnu 2004 vyvinul „Koncept Battlegroup“ odsouhlasený Vojenským výborem (EUMC). V dokumentu bylo navrženo vytvoření několika sil velikosti battlegroup schopné vykonat v krátké době autonomní operace a to především jako odpověď na požadavek OSN. Koncept Battlegroup dosáhl plné operační kapacity k 1. lednu 2007. Jednotlivá bojová úsкупění se řídí v pohotovosti jednou za půl roku. Od této doby je EU schopna vykonávat dvě souběžné operace rychlého nasazení o velikosti battlegroup.⁹² EU by tedy mohla vyslat vojáky do dvou misí najednou. Může jít o humanitární operace, ale i odzbrojování válečnicích stran či podporu v boji proti terorismu.⁹³ V druhé kapitole bude uvedeno jakým způsobem se tvorba bojových jednotek EU promítá do bezpečnostní politiky ČR.

⁸⁸ Operace Artemis byla zahájena v červnu 2003 jako první autonomní vojenská mise pod hlavičkou EU v Buni v Kongu. Viz: *EU launches the Artemis military operation in the DRC*, EU@UN. Online: http://europa-eu-un.org/articles/en/article_2428_en.htm (16.7.2010)

⁸⁹ V roce 2004 byl vytyčen Hlavní cíl, který má být splněn do roku 2010. (Headline Goal 2010) Viz: *Headline Goal 2010 approved by General Affairs and External Relations Council on 17 May 2004 endorsed by the European Council of 17 and 18 June 2004*. Online: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/2010%20Headline%20Goal.pdf> (17.7.2010)

⁹⁰ Na francouzsko-britském summitu konaného 24. listopadu 2003 v Londýně byla výstupem francouzsko-britské deklarace pojednávající o battlegroups. Viz: *Enter the EU Battlegroups*. Chaillot Paper 1, 2007, č. 97. s. 9

⁹¹ Tamtéž, s. 9.

⁹² *EU Battlegroups*. CONSILIUM. Online:

http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/090720-Factsheet-Battlegroups_EN.pdf (10.8.2010)

⁹³ Češi chystají bojové úsкупění společně s Němci, ARMY. Online: <http://www.army.cz/informacni-servis/napsali-o-nas/cesi-chystaji-bojove-uskupeni-spolecne-s-nemci-14663/30.7.2009> (12.8.2010)

1.4 Vojenská a civilní mise EU

Vývoj evropské bezpečnostní a obranné dimenze započatý po roce 1998 se konečně v roce 2003 dostal k praktické realizaci a to ve formě operací pod hlavičkou Evropské unie, čímž může demonstrovat naplnění jednoho z Evropských základních cílů dohodnutých v prosinci 1999 v Helsinkách. SBOP od svého vzniku přispívá k řešení a konfliktů v různých částech světa. Doposud bylo rozmístěno 23 misí pod hlavičkou EU, převážně civilních, ale také vojenských. Operace konané pod hlavičkou EU musí mít zásadu mandátu Rady bezpečnosti OSN.⁹⁴ Členové EU vždy kladli důraz na to, že v rukou tohoto orgánu mezinárodní organizace OSN leží primární zodpovědnost za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti. Evropská bezpečnostní strategie vymezuje jeden ze svých strategických cílů na fungujícím multilateralismu, mezijehož charakteristiky právo přechodu mandátu OSN patří.⁹⁵

Historickou první operací pod vlajkou EU se stala Policejní mise EU v Bosně a Hercegovině (EUPM), která od ledna 2003 nahradila dosavadní policejní misi OSN.⁹⁶ Dále následovala Vojenská mise EU ve FYROM (Concordia), kde EU převzala úkoly plnění dosud armádami NATO. Mise EU ELEX Kosovo, dosud nejrozsáhlejší mise EU na podporu právního státu, zřízená společnou akcí Rady 2008/124/SZBP. OSN měla jihosrbskou provincii⁹⁷ pod patronátem deset let a nyní byla vystřídaná EU. Operaci tvoří ji mezinárodní personál čítající přibližně 1700 policistů, soudců, státních zástupců a celních úředníků a asi 1000 místních pracovníků rozmístěných po celém Kosovu. První samostatné nasazení sil Evropské unie mimo evropský kontinent byla realizována během letošního léta v Kongu v okolí města Bunia (operace Artemis). Šlo o první vojenský zásah EU mimo Evropu a bez NATO, pod mandátem OSN. Vedení jednotek bylo svěřeno Francii. Vojenská rozmístění evropských sil v Kongu bylo pro otestování EBOP, protože řešení komplikované situace v Kongu s sebou neslo četná nebezpečí. Není však pochyb o tom, že konžská mise byla pro EU výzvou, jak dokázat

⁹⁴ Viz ESS 2003

⁹⁵ Pod pojem multilateralismu rozumím takový styl používání síly, který bere v úvahu mezinárodní právo, stanoviska mezinárodních institucí, názory a zájmy příslušníků mezinárodního společenství a všech spojeneckých států. I v rámci multilateralismu může dojít k nasazení vojenské síly, ale až po vyčerpání nástrojů vojenské donalutvá řítvá hrozba pro mezinárodní mír a bezpečnost, na základě jasného mandátu Rady bezpečnosti OSN a za předpokladu spolupráce mezinárodních organizací. Viz: EICHLER, Jan: *Mezijestřábemaholubici: Českohledádemokratickýmír*. In: DRUHÁK, P. – STRÍLECKÝ, V.: c. d., s. 57.

⁹⁶ KHOL, Radek: *Bezpečnostní a obranná politika EU a mise arealitanapo částku roku 2003*, Mezinárodní politika, 2003, č. 3, s. 8.

⁹⁷ Kosovovo vyhlásilo jednostranně nezávislost nad Srbskem. Mezinárodní společenství stále plně neodsouhlasilo plnou nezávislost Kosova. Protoněkterí autoři stále referují ke Kosovujakokjihosrbské provincii. Eulex Kosovo. Viz: Evropské události 13. 12. 2008. CT 24. Online: <http://www.ct24.cz/vysilani/2008/12/13/10095449466-208411058050050-15:33-evropske-udalosti/6/>

smysluplnost a akceschopnost EBOP.⁹⁸ Pro pohled vojenských a civilních misí vedených EU přikládám přílohu 1, která předkládá čtyři dokumenty z měsíce červenec 2010.

2. Zahraniční politika ČR sdílí území EBOP/SBOP

2.1 Popádu železného opony do roku 2003

Česká republika je země založená na demokratických principech. Po přistoupení České republiky ke dvěma nejvýznamnějším organizacím mezinárodního společenství, tedy vstupem do NATO a EU, se naše země otevřeně deklarovala jako spolehlivého partnera jehož politický systém je založen na zásadách demokracie, osobní svobody a právního řádu. Nevědomo tak bylo. Celá Evropa byla rozdělena na dva sféry vlivu. Východní blok jehož jsme byli součástí byl pod kontrolou SSSR a největším nepřítelem podle tehdejší ideologie pro nás představoval „Západ“ s bezpečnostním garantem NATO.⁹⁹ Období let od února 1948 do listopadu 1989 představoval pro Československo dobu mocenské závislosti na Sovětském svazu a nezávislého rozhodování. V praxi to znamenalo totální podřízení sovětským požadavkům a pokynům ve všech oblastech od hospodářství, přes armádu až po kulturu. Zahraniční politikou tehdejší Československa byla bezvýhradně zastopována sovětských diplomatů, kdy čeští představitelé vyjadřovali Sovětům bezvýhradnou podporu.¹⁰⁰ Hlavním bezpečnostním garantem Východního bloku představovala organizace Varšavské smlouvy. Zánikem SSSR na konci roku 1991, a rozdělením Československa na konci následujícího roku byla definitivně ukončena dlouhá čtyřicetiletá kontroverzní etapa české (československé) zahraniční politiky.¹⁰¹

Česká politická reprezentace chápala od počátku existence samostatné ČR¹⁰² zajištění bezpečnosti, stability a hospodářském růstu jako podstatnou součást životních zájmů nového státu, kterému měla obhajovat a prosazovat jeho zahraniční politiku. Popádu železného opony byla západní a východní Evropa spojená. Hlavním tématem české

⁹⁸ KHOL, Radek–FRANK, Libor: *Evropské bezpečnostní struktury*. Obrana a strategie, 2003, č. 3, s. 24.

⁹⁹ Organizace Varšavské smlouvy byl vojenský pakt evropských zemí východního bloku založený v roce 1955 až 1991. Cílem organizace byla koordinace politiky a vytvoření systému kolektivní bezpečnosti v Evropě, resp. spolupráce v vojenské oblasti při společné obraně socialismu, suverenity a nezávislosti, a také vytvoření protipólku Severoatlantické organizaci. Viz: *Varšavská smlouva*. TOTALITA. Online: <http://www.totalita.cz/vysvetlivky/vsml.php> (14.8.2010)

¹⁰⁰ BABKA, Lukáš–ROUBAL, Petr: *Československo-sovětské vztahy*, Akademický Repozitář, s. 21. Online: <http://www.akademickyrepozitar.cz/cz/repozitar/ceskoslovensko-sovetske-vztahy.pdf> (22.8.2010)

¹⁰¹ Tamtéž, s. 21.

¹⁰² 1. ledna 1993 zánik federace a vznik samostatné České republiky

zahraniční politiky byl „Návrat do Evropy“, dosvětových regionálních institucí, které budou garantovat naši bezpečnost a hospodářský vzestup¹⁰³ Vládní politika po čátkem 90. let deklarovala, že navrátíme-li se zpět k demokratickým a tržně ekonomickým poměrům, podaří se zemí rychle a hladce zapojit do integračního procesu.¹⁰⁴ V prvních letech své existence se zahraniční politika v oblasti bezpečnosti nového státu jednoznačně orientovala na hlavní mocnosti a nejsilnější bezpečnostní organizace, které tehdy v euroatlantickém prostředí představovaly NATO a ZEU. Česká republika spatřovala Spojené státy jako záruku dlouhodobé evropské stability a měla proto zřetelný zájem na zachování americké vojenské přítomnosti v Evropě.¹⁰⁵ Otevřenou snahou integrovat se do bezpečnostní struktury se ČR přihlásila k podpoře stability a blahobytu národu a vzala na sebe závazek připojit se ke společnému úsilí o kolektivní obranu a zachování míru a bezpečnosti. Ačkoliv bylo oficiálně deklarováno jako primární a dlouhodobý strategický cíl plné členství v NATO, přesto se zahraniční politika ČR v letech 1993 až 1999 snažila o získání statusu přidruženého členu ZEU. Kručkem k tomuto bylo nabídnutí nově vytvořeného statusu přidruženého partnera na zasedání Rady ministrů ZEU v Kirchbergu v květnu 1994.¹⁰⁶ Vedle zajištění bezpečnosti země byla ovšem prioritní i její ekonomická oblast a zajištění hospodářského růstu. Vedle snah o integraci do NATO bylo hlavní prioritou vlády v tomto ohledu nejrychlejší dosažení plného členství v EU. Dověšením těchto dvou cílů bude proces transformace ze zahraničněpolitického hlediska dokončen.¹⁰⁷ Důležité je přitom zdůraznit, že již od počátku snahy integrace České republiky byl v ní máno odlišný charakter obou institucí.

Během menšinové vlády ČSSD¹⁰⁸ došlo k řadě důležitých událostí. Začátkem roku 1999 byla přijatá historicky první *Bezpečnostní strategie ČR*.¹⁰⁹ Tento dokument vůbec poprvé za existence samostatné ČR vymezil cíle i prostředí zahraniční politiky v bezpečnostní oblasti. Zlomová událost nastala 12. března 1999, kdy byla dovršena

103 SEIFTER, Pavel: *Národní zájmy*. Mezinárodní politika, 2010, č. 5, s. 9

104 ČERNOCH, Pavel: *Česká integrační politika*. In: PICK, Otto – HANDL, Vladimír (eds.) a kol.: *Zahraniční politika České republiky 1993-2004: úspěchy, problémy a perspektivy*. Praha 2004, s. 17.

105 KHOL, Radek: *Česká bezpečnostní politika 1993-2004*. In: Tamtéž, s. 31-32.

106 The Kirchberg Declaration made by the WEU Council of Ministers Luxembourg, 9 May 1994. Online: http://www.ena.lu/kirchberg_declaration_weu_council_ministers_luxembourg_1994-2-6366-1.pdf (11. 8. 2010)

107 *Programové prohlášení vlády České republiky 1996*. Vláda České republiky. Online: www.vlada.cz (15. 8. 2010)

108 Od července 1998 do července 2002 Viz: Historie minulých vlád. Vláda ČR. Online: www.vlada.cz (15. 8. 2010)

109 KHOL, Radek: *Česká bezpečnostní politika 1993-2004*. In: PICK, O. – HANDL, V. (eds.) a kol.: c. d., s. 35.

poslední fáze p řístupových rozhovor ů¹¹⁰ a ČR se tímto stala plnoprávným členem Severoatlantické aliance. První zkouška atlantické orientace české bezpečnostní politiky přišla již dvanáct dní českého členství v Alianci bombardováním Jugoslávie, kdy se od počátků zahájení leteckých útok ů NATO česká veřejnost i politická scéna velmi silně rozštěpily.¹¹¹

Česká bezpečnostní politika musela od r. 1999 začít reagovat na rychlý rozvoj EBOP. Vznik této bezpečnostní vojenské iniciativy zkomplikoval původní očekávání naprosto odlišných rolí obou organizací. Na NATO bylo pohlíženo jako na základního garanta bezpečnosti naší země, zatímco EU představovala hlavní instituci ekonomické spolupráce a díky její povaze nebyla chápána jako přímý konkurent.¹¹² Podle vlády ČSSD měla ČR aktivněji opírat i o další existující instituci evropské bezpečnostní architektury ZEU a podporovat její vzájemné posilování.¹¹³ Česká zahraniční politika považovala SZBP EU jako významný krok v prohlubování evropského integračního procesu a deklaroval připravenost podílet se na jejím uskutečňování. ČR se po vstupu do NATO stal v květnu 1999 přidruženým členem ZEU a mohl se zapojit do činnosti této organizace. ZEU jako účinný nástroj SZBP a rámec pro postupné formování společné evropské obrany¹¹⁴, také představoval most mezi NATO a EU. S tímto postavením v rámci ZEU se mohla podílet na činnostech organizace včetně participace v jejich operacích (př. operace MAPE v Albánii). Jako kandidátská země EU se ČR zaměřila na spolupráci pro Evropské spojenci-nečleny EU (NEEA)¹¹⁵ v rámci EBOP. Společně s nimi proto prosazovala, aby participace těchto států na EBOP vycházela z úrovně spolupráce a zkušeností získaných v rámci ZEU a aby zohlednila topředevším jejich členství v NATO. Reflexe těchto požadavků EU vyústila v dokumentech na summitu v Nice v r. 2000.¹¹⁶ Ty umožnili ČR, aby se v době svého vstupu do EU

110 Nasummitu NATO v Madridu v červenci 1997 byla ČR nabídnuta pozvánka k zahájení vstupních rozhovorů. Tímto bylo započat proces přístupových jednání ČR a Aliancí, který byl idokončen koalici vládou Václava Klause. Viz. Tamtéž, s. 33.

111 Velké politické RETRO 25. 7. 2010, ČT24,

Online: <http://www.ceskatelevize.cz/program/210411033100725.html?online=1> (14. 8. 2010)

112 KHOL, Radek: *The Czech Republic: Searching for a Balanced Profile*. In: BISCOP, Sven – LEMBKE, Johan: *EU Enlargement The Transatlantic Alliance A Security Relationship in Flux*. London 2008, s. 79.

113 KHOL, Radek: *Česká bezpečnostní politika 1993-2004*. In: PICK, O. -HANDL, V. (eds.) akol.: c. d., s. 35.

114 *Koncepce zahraniční politiky ČR 1999*, Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. Online: www.mzv.cz (15. 8. 2010)

115 Přidružení členové ZEU (jinak též Non-EU European Allies) byl pracovní název pro Evropské spojence-nečleny EU

116 Nasummitu v Nice konaného dne 7.–9. 12. 2000 byly přijaty dokumenty pojednávající o modalitách zapojení třetích zemí, mezinímipak specificky šestine členskýchevropskýchspojenců15+6 do EBOP. Viz: HUBÁČKOVÁ, Hana: *Evropská bezpečnostní obranná politika Průběžné hodnocení z pohledu české diplomacie: stav podruhé třetině*. In: KHOL, R.: *Česká republika a Evropská*

podílela na formování unijních rozhodnutí v oblasti EBOP (*decision-shaping*), které ji zaručovaly automatickou účast na těchto operacích EU, v nichž by byly použity prostředky a kapacity NATO, a ustavily pravidelný rytmus politicko-bezpečnostních konzultací s EU.¹¹⁷ Důsledkem těchto postupných kroků byla historicky první participace českého kontingentu AČR na historicky první vojenské misi EU Concordia a to ještě před nabytím plného členství v EU. ČR jako nečlenský stát EU se podílel od dubna do prosince 2003 dvěma případy příslušníků na této misi v Makedonii.¹¹⁸

Česká politická scéna byla významně ovlivněna vnější událostí, která otřásla celým svět – teroristickými útoky proti USA 11. září 2001. Neprodleně po útocích se ČR plně zařadila do mezinárodního konsenzu v rámci boje proti globálnímu terorismu, jež se plně projevil v Bezpečnostní strategii z r. 2003. Tento přístup měl s polečn všechny působející vlády bez ohledu na stranickou politickou složku.¹¹⁹ Eskalující válka proti iráckému režimu Saddáma Husajna v březnu 2003 jasně rozštěpila českou politickou scénu na příznivce a odpůrce použití síly v případě odzbrojení Iráku. ČR si musela během irácké krize zvolit, zda se přidá k USA a její vedené koalici, nebo zda podpoří skupinu evropských zemí vedených Francií a Německem.¹²⁰ Levicové strany ČR zásah odsoudily především z důvodu zahájení útoku bez souhlasu mezinárodního společenství OSN. Naopak strany pravicové, s ODS v čele vyjádřily jasné proamerické stanovisko.¹²¹ Tehdejší místopředseda ODS Petr Nečas se v reakci na válku v Iráku vyjádřil, že tato událost byla skutečným požehnáním odhalující podstatu SZBP EU a především nejednotného postavení členských států EU. Podle Nečase je totiž tato politika „chimérou“, protože každý stát především sleduje své zájmy, což senejlépe projevilo na případu Francie a Německa na jedné straně a Británie a Španělska na druhé. Zájmem ČR je nedopustit roztržku mezi EU a USA, při čemž transatlantická vazba musí zůstat základním pilířem naší zahraničně-bezpečnostní politiky. To je podle Nečase důvodem k podpoře operace v Iráku.¹²²

Nejvýraznějším projevem pro-atlantické orientace české bezpečnostní politiky

bezpečnostní obranná politika, c.d., s. 13.

¹¹⁷ Tamtéž, s. 13.

¹¹⁸ *Operace Concordia*, ARMY. Online: <http://www.mise.army.cz/scripts/detail.php?id=3714> (15. 8. 2010)

¹¹⁹ Šlo o následující vlády: Zemanova (1998-2002), Špidlova (2002-2004), Grossova (2004-2005), Paroubkova (2005-2006) a Topolánková (2006-2008). Viz: KŘÍŽ, Radek: *Česká bezpečnostní politika 1993-2004*. In: PICK, O. - HANDL, V. (eds.) *akol.: c.d., s. 35*.

¹²⁰ *EU allies unite against Iraq war*, BBC News, 22 January 2003. Online: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/2683409.stm> (13. 8. 2010)

¹²¹ KRÁL, David - PACHTA, Lukáš: *Česká republika a irácká krize: formování české pozice*. Praha, EUROPEUM 2004, s. 42-46. Online:

<http://www.europeum.org/dispublications.php?nolang=0&page=3> (11. 8. 2010)

¹²² NEČAS, Petr: *Válka v Iráku a české zájmy*, *Revue Politika*, 2003, č. 3.

představovala podpora Washingtonu během irácké krize.¹²³ ČR se tím dostala do politického rozporu s hlavními tahy evropské integrace Francií a Německem.¹²⁴

Další otázkou bylo, jak se bude vyvíjet v roce 1999 vnímala ČR rozdílné funkční vymezení obou organizací EU a NATO. Pro případné provádění evropských operací EU používala ZEU jako svou agenturu. Pro atlantický přístup bezpečnostní politiky ČR byl prioritní od samého vzniku samostatné České republiky po rok 2002. Vyvíjející se perspektiva ČR na členství v EU měla pozvolna dopad na celkový profil zahraniční a bezpečnostní politiky.¹²⁵ Na EU však bylo pouze nahlíženo jako na organizaci založenou za účelem rozvoje a hospodářské spolupráci a přístup k její bezpečnostní politice byl ze strany ČR pouze sekundární.

2.1.1 Základní dokumenty bezpečnostní politiky ČR

Upravením řady problémů se po roce 1989 podařilo v ČR vytvořit základ pro vytváření bezpečnostního systému. Jde o zásadní doktrinní dokumenty zajišťování bezpečnosti České republiky jako například: tři bezpečnostní strategie (1999, 2001, 2003), tři vojenské strategie a další.¹²⁶ Po válce v Afghánistánu a válce v Iráku a kompletní změnou hrozeb v mezinárodním bezpečnostním prostředí Česká republika tuto změnu reflektovala. V prosinci 2003 schválila vláda v pořadí třetí *Bezpečnostní strategii* od vzniku samostatné ČR. O rok později byla schválena *Vojenská strategie ČR*, jež byla v roce 2008 aktualizována. Mezi strategické zájmy dle *Bezpečnostní strategie 2003* patří upevnění transatlantické vazby a podpora komplementárního rozvoje a posilování strategického partnerství mezi NATO a EU jako páteře bezpečnostní architektury v euroatlantickém prostoru, potírání mezinárodního terorismu, boj proti šíření ZHN. Důraz je přitom kladen na multilaterální způsoby řešení mezinárodních otázek a bezpečnostních problémů, předcházení ozbrojeným konfliktům a řešení problémů nevojenskými prostředky a mezinárodní právo. Základní a nenahraditelnou bezpečnostní organizací euroatlantického prostoru považuje NATO.¹²⁷ Strategie

123 Symbolickou podporu USA a soudržnost transatlantického spojení představoval dopis osmi evropských státníků, který za ČR podepsal prezident V. Hável. Viz: KRÁL, D.-PACHTA, L.: c.d., s. 11. Online: http://www.europeum.org/dispatch_publications.php?nolang=0&page=3 (11.8.2010)

124 DAN ČÁK, Břetislav: *Česká republika po desetiletích v NATO: transatlantické souvislosti*. In: *Mezinárodní politika*, 2003, č. 3.

125 KHOL, Radek: *The Czech Republic: Searching for a Balanced Profile*. In: BISCOP, S.-LEMBKE, J.: c.d., s. 79.

126 Jedná se o tyto dokumenty: dva ústavní zákony, čtyři klíčové zákony vymezující oblast krizového řízení a zajišťování obrany, zásadní koncepční dokumenty vymezující průběh cíle reformy ozbrojených sil. Viz: BALABÁN, Miloš-RAŠEK, Antonín: *Bezpečnost*. In: POTUŇEK, Martin-MAŠKOVÁ Miroslava a kol.: *Česká republika-trendy, ohrožení a příležitosti*. Karolinum 2009, s. 284.

127 *Bezpečnostní strategie České republiky 2003*, Ministerstvo zahraničních věcí České republiky.

stanovuje, že ČR jako země za čleňující se do EU a její SZBP se aktivně zapojuje a podporuje budování schopností v rámci EBOP. Porovnáme-li Evropskou bezpečnostní strategii z roku 2003 (viz kapitola 1.3) s Bezpečnostní strategií ČR dojde k závěru, že se v mnoha bodech shodují. ESS i strategický dokument ČR se shodují v boji proti globálnímu terorismu, šíření ZHN a výslovně hlásí k multilateralismu a k upřednostňování politických prostředků před vojenskými. Česká republika svými cíli a zásadami má tedy velmi blízkou první bezpečnostní strategické koncepci EU.¹²⁸

2.2 Od roku 2003 do českéhopředsednictvívRadě

V *Koncepci zahraniční politiky prorok 2003-2006* se ČR opakovaně zavazuje k aktivnímu podílení se a naplňování SZBP EU, přičemž setaké zmiňuje oconejširším zapojení do procesu vytváření EBOP v oblasti vojenské i civilní. Jako proevropský spojenec a nečlen EU (NEEA) od roku 1999 do 2004 preferovala ČR blízkou spolupráci a konzultování mezi EU a NATO. Jako budoucí členský stát EU a člen NATO se snažila vybalancovat svůj přístup k těmto organizacím. Jednou z priorit zahraniční politiky bylo pomocí posílit dialog mezi EU a NATO s cílem navázat na skutečné strategické partnerství. Přístup ČR tedy představoval udržování funkčních vztahů mezi EU a NATO založených na komplementaritě a kompatibilitě obou organizací a posilování Aliance pomocí EBOP.¹²⁹ Především rozvíjení nevojenských nástrojů EBOP představují velkou divizi EU, na něž ČR klade velký důraz. (Viz Bezpečnostní strategie ČR 2003) Zlepšení evropských kapacit krizového managementu a snaha o conejmenší dublování institucí již existujících v rámci NATO bylo úsilí ČR¹³⁰ ČRpřijalavelmikladnědohoduBerlinPluszbrězna2003poskytujícípřístupEvropské unie ke kapacitám a prostředkům Aliance, neboť již v prosinci 2002 podepsala rámcovou dohodu upravující spolupráci NATO-EU při zvládání krizí, a stále bezpečnostní dohody kvýměněklasifikovaných informací. Jiný vývoj to směřuje vedlbykduplikacínákladných kapacit a prostředků.¹³¹

Přístup ČR k budování EBOP je dále patrný v další koncepčním dokumentu navrženým na období od přistoupení ČR k EU do r. 2013. Vstřícný postoj k EBOP zde

Online: http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/index.html (15.4.2010)

¹²⁸EICHLER, Jan: *Mezijestřábemaholubicí: Českohledádemokratickýmír*. In:

DRULÁK, Petr–STŘÍLECKÝ, Vít: *Hledání českých zájmů–Mezinárodní bezpečnost*, Praha 2010, s. 76

¹²⁹Elektronická příloha: *Priority zahraniční politiky ČR narok 2004*. (CD-ROM) Kelnize HANDL,

Vladimír–PICK, Otto: *Zahraniční politika České republiky 1993-2004*, Praha, ÚMV 2004, s. 268.

¹³⁰KHOL, Radek: *The Czech Republic: Searching for a Balanced Profile*. In: BISCOP, S.–LEMBKE, J.: c. d., s. 80.

¹³¹Příloha: *Zápis ze 3. schůze zahraničního výboru, kteráž se konala vednech 25. a 26. září 2002*. (CD-ROM). Kelnize, Tamtéž.

ČR deklaruje na jeho slučitelnosti s členstvím a politikou ČR v NATO, která nadále zůstává základním rámcem pro obranu ČR. V tomto dokumentu se dále ČR vyjádřila podporou co nejširšího přístupu Unie k prostředkům a schopnostem Aliance v případě operací vedených EU.¹³²

Od samého počátku vytváření přístupu české bezpečnostní politiky k EBOP panovaly rozdílné názory mezi Ministerstvem obrany (MO) a Ministerstvem zahraničních věcí (MZV). Tradičně pevně orientované na NATO, bylo vždy MO. Alianci považovali jako osvědčenou bezpečnostní strukturu s vojenskými zkušenostmi a stálou institucionální platformou zabezpečující bezpečnostní zájmy ČR. Obava ze strany MO především panovala v budování dvojích struktur ozbrojených sil, jež by oslabil závazky vůči Alianci.¹³³ Nadruhou stranou MZV přistupovalo otevřeně k tomuto novému projektu EU a klodůrazně závazky plynoucí z členství v EU.¹³⁴

Odstup do EU 1. květnem 2004, kdy získala ČR status plnoprávného člena, se prolínal dvě přístupy k bezpečnostní politice, vedle atlantického významně posiluje i europeistický přístup. Odrazem posilování europeistického proudu bezpečnostní politiky byla další participace českého kontingentu ve vojenských a policejních misích pod hlavičkou EU.¹³⁵ Vojenská operace EU Althea a EU policejní mise v Bosně a Hercegovině představují sice malé ale aktivní příspěvky operací krizového managementu. Aktivní přístup ČR k bezpečnostní a obranné politice EU může být nejen reflektován v účasti na misích EU ale také participováním na projektu Battlegroup. K postupné implementaci jednoho z cílů vyjádřených v dokumentu *Základní cíl 2010*, tedy bojových skupin dochází ze strany ČR.

2.2.1 ČR a Battlegroups

Projekt Battlegroup je efektivním vojenským nástrojem, který EU zahájil v roce 2004 a s jehož pomocí může velmi rychle reagovat na krizové situace v prioritních oblastech svého zájmu. Otázkou bylo s jakou zemí a v jakém časovém měřítku bude Česká republika schopna tento projekt zavést. Již rok po vstupu do EU se česká politická scéna rozhodla, o tvorbě bojové skupiny společně se Slovákem, který byl v pohotovosti druhé poloviny roku 2009 od července do prosince.¹³⁶ Česko-slovenské

¹³²Příloha: *Návrh Koncepce směřování České republiky v rámci Evropské unie do roku 2013*. (CD-ROM) Kelníže, Tamtíž.

¹³³KHOL, Radek: *The Czech Republic and ESDP in 2004*, FES 2004, s. 3. Online: [http://www.cap.lmu.de/transatlantic/download/khol.doc\(5.6.2010\)](http://www.cap.lmu.de/transatlantic/download/khol.doc(5.6.2010))

¹³⁴Tamtíž, s. 3.

¹³⁵KHOL, Radek: *Česká bezpečnostní politika 1993-2004*. In: PICK, O. – HANDL, V. (eds.) *akol.:* c. d., s. 37.

¹³⁶Pochvala českému předsednictví. Report, 2009, č. 3, s. 3.

společné bojové akce čerpají zkušenosti z osvědčená spolupráce v rámci Víšegrádské multinárodní vojenské kooperace.¹³⁷ Jde o jednotky rychlého nasazení do deseti dnů až do vzdálenosti šesti tisíc kilometrů od Bruselu. Battlegroup obvykle čítá 1500 vojáků, česko-slovenské skupením člo 2600 příslušníků z nichž čtyřistovky tvořili Slováci. Na základě první zkušenosti z battlegroup ze Slováků vytvořili čeští vojáci nové bojové uskupení společně s Němci, Rakušany, Chorvaty a Makedonci. Toto multinárodní uskupení sil rychlé reakce EU bude podle předpokladů v pohotovosti vedruhé poloviny roku 2012. Znamenalo by to, že by mohla být nasazena v rámci případné vojenské mise EU.¹³⁸

Další z vícešších faktorů, který otřásl směrování zahraniční politiky v oblasti bezpečnosti byl projekt výstavby protiraketové obrany v Brdech. Americký radar v Česku měl být součástí systému protiraketové obrany, který by posílil ochranu USA a poskytl ochranu i Evropě, která systémem na obranu proti balistickým raketám dlouhého doletu zatím nedisponuje. V lednu 2007 USA oficiálně požádaly ČR o zapojení do amerického systému protiraketové obrany. Nejen politická scéna ale i česká veřejnost byla tímto návrhem silně rozštěpena.¹³⁹ Proatlantická dimenze pro výstavbu radaru byla velmi dobře čitelná a to zejména ze strany pravicové koaliční vlády ODS. Navzdory podepsání dohody mezi USA a ČR v červenci 2008, byl nástupem nového amerického prezidenta Baracka Obamy celý projekt výstavby zastaven.¹⁴⁰

ČR jako plnoprávný člen EU, participující na SZBP se již od roku 2007 pomílně připravoval na důležitý úkol, kterého se měl zhostit od varokypozději.¹⁴¹ Od 1. ledna do 30. června 2009 vedl našezeměpředsednictví v Radě EU. Institut předsednictví EU představuje významný nástroj ovlivňování agendy EU a prosazování zájmů členských států.¹⁴² Nejen technická a administrativní náročnost předsednictví ale především

¹³⁷ KHOL, Radek: *The Czech Republic: Searching for a Balanced Profile*. In: BISCOP, S.–LEMBKE, J.: c. d., s. 92.

¹³⁸ *Češi chystají bojové uskupení společně s Němci*, ARMY, Online: <http://www.army.cz/informacni-servis/napsali-o-nas/cesi-chystaji-bojove-uskupeni-spolocene-s-nemci-14663/30.7.2009> (8.8.2010)

¹³⁹ Průzkum STEM ukázal, že 72% lidí nesouhlasí s umístěním radarové základny na území ČR. Pouze 28% ano. Viz: *Radar v Brdech, protiraketová obrana*. ARMY, Online: <http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=13620> (15.8.2010)

¹⁴⁰ *PŘEHLEDNĚ: USA „zamázly“ radar v Brdech, Češi litují i oslavují*, IDNES, Online: http://zpravy.idnes.cz/prehledne-usa-zamazly-radar-v-brdech-cesi-lituji-i-oslavuji-po6-domaci.asp?c=A090917_121519_domaci_jw (4.8.2010)

¹⁴¹ *Pracovní program priority ČR během předsednictví v Radě EU*, EU2009, Online: <http://www.eu2009.cz/cz/czech-presidency/programme-and-priorities/program-a-priority-478/> (1.8.2010)

¹⁴² PITROVÁ, Markéta–KANIOK, Petr: *Institut předsednictví Evropské unie – principy, problémy a reforma*. Mezinárodní vztahy, 40, 2005, č. 3, s. 6

vytvoření obsahu českého fungování v čele Unie je důležitá. Agendu EU do značné míry nastavili vyjednávání v rámci trojky¹⁴³, která začala v říjnu 2007.¹⁴⁴ Pravicová koaliční vláda proto musela definovat základní priority českého předsednictví, které byly složeny z českých národních zájmů a agendy EU v daném období. Důležitá je především to, co nejprecizněji vymezit co chce Česká republika v Unii dělat a prosazovat a kam chce aby směřovala. Jakým způsobem ČR využila předsednictví v Radě EU k prosazení svých priorit?

2.2.2 Priority českého předsednictví a české národní zájmy

V Konceptu zahraniční politiky ČR je stanoveno, že „základním cílem české zahraniční politiky je prosazování a obhajování národních zájmů.“¹⁴⁵ Politické strany jako klíčoví aktéři¹⁴⁶ podílející se na formování českých zájmů vnímají evropskou zahraniční politiku jako prosazování míru, bezpečnosti a demokratických hodnot. Pro ČR jako členu EU, bylo předsednictví EU historicky první zkouškou svého druhu, kde měla poprvé možnost oficiálně své zájmy prosazovat. Nejprve bude zaměřeno na priority předsednictví a pak české národní zájmy v zahraničně-bezpečnostní oblasti.

Mezi priority českého předsednictví v Radě EU si pravicová koaliční vláda ODS, KDU-ČSL a SZ¹⁴⁷ stanovila následující cíle. Podpora rozvoje civilních i vojenských schopností EU, při rozvoji civilních schopností EBOP se předsednictví zaměřilo na naplňování *Civilního rámcového cíle 2010*. V oblasti vojenských schopností bude pokračovat v procesu naplňování *Rámcového cíle 2010*. První klíčovou prioritou byla agenda týkající se Balkánu. V rámci operací EBOP předsednictví kladlo důraz na angažovanost na západním Balkánu¹⁴⁸. Angažovanost ČR v oblasti západního Balkánu je již patrná, neboť jak z hlediska našich tak i evropských strategických zájmů je důležité přispívat ke stabilizaci situace v regionu, který je sám už byt zdrojem většiny hrozeb definovaných v ESS, s přímým dopadem na vnitřní bezpečnostní situaci ČR a EU.¹⁴⁹ Zde můžeme vidět propojení zájmů a cílů ČR s EBOP způsobem v zahraničních

143 Institut trojky v době českého předsednictví byl francouzsko-česko-švédská trojka.

144 STŘÍLECKÝ, Vít: *Společná zahraniční a bezpečnostní politika*. In: KARLAS, J. (ed.): c.d., s. 86.

145 *Koncept zahraniční politiky České republiky na léta 2003-2006*, Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. Online: www.mzv.cz (16.8.2010)

146 Mezi tyto aktéry řadí následující politické strany: ODS, ČSSD, SZ, KDU-ČSL. KSČM nikoliv, ta vnímá SZBP jako nedůvěryhodnou politiku.

147 Jednalo se o vládní koalici ODS, KDU-ČSL a SZ a za dopadutost před pravicovou vládou 24. března 2009, poněvadž zemí úřednická vláda Jana Fišera.

148 *Pracovní program priority ČR během předsednictví v Radě EU, EU 2009*. Online: <http://www.eu2009.cz/cz/czech-presidency/programme-and-priorities/program-a-priority-478/> (1.8.2010)

149 BALABÁN, Miloš – RAŠEK, Antonín: *Bezpečnost*. In: POTUČEK, M. – MAŠKOVÁ, M. (ed.): c.d., s. 291.

misích. Kontingenty Armády ČR (A ČR) například v misi Altheav Bosna a Hercegovině, která je součástí největší vojensko-civilní operace EU. V regionu působili i čeští policisté v policejních misích EU EUMP a PROXI MA na území Bosny a Hercegoviny, resp. Makedonie.¹⁵⁰ Ze zemí západního Balkánu se členství v EU přibližuje Chorvatsko. České předsednictví deklarovalo, že učiní vše pro to, aby se rozšíření EU o tuto zemi uskutečnilo co nejdříve. Pro ostatní balkánské státy je ze strategického hlediska nezbytné, aby splnili podmínky *Stabilizačního a asocičního procesu* a mohly se ucházet o budoucí členství v EU. Proto se do této oblasti vydal tehdejší ministr zahraničí Karel Schwarzenberg, který vedl delegaci dalších 2 ministrů zahraničí v EU. Při jeho návštěvě v Sarajevu v březnu 2009 vyzval, že Bosnu a Hercegovinu do EU chceme, ale země musí plnit podmínky řídit.¹⁵¹

Dlouhodobý význam z hlediska mezinárodního politického postavení EU má především stabilní transatlantická vazba. Předsednictví se zasadí o to, aby spolupráce organizací EU a NATO byla založena na systematické, vzájemně se doplňující spolupráci při rozvoji vojenských i nevojenských schopností. Předsednictví dále vycházelo z ESS 2003 ohledně šíření ZHN a zaměřilo se na vztahující rizika vývoje, šíření a použití těchto zbraní. Předmětem vysokého zájmu předsednictví byl rovněž blízkovýchodní mírový proces a prosazování lidských práv ve světě zejména na Kubě.¹⁵²

Z geografického vymezení zahraniční politiky ČR světradiční zájmy zemích východní a jihovýchodní Evropy a jejím zásadním zájmem je posilování transatlantické spolupráce. V zájmu ČR je zviditelnovat snahu Balkánských zemí a i zemí východní Evropy a napomáhat jejich přiblížení EU. Z pohledu zahraniční politiky jsou pro ČR klíčové sousední země, země východní Evropy a především západního Balkánu. Mezi další zájmy patří také angažmá v oblastech Irák a Afghánistán, které mají širší dopady na evropskou bezpečnost (obchod s drogami, lidmi, organizovaný zločin).¹⁵³

150 KHOL, Radek: *The Czech Republic: Searching for a Balanced Profile*. In: BISCOP, S. – LEMBKE, J.: c. d., s. 96.

151 Evropské události 11.4.2009. Online: [http://www.ct24.cz/vysilani/2009/04/11/10095449466-209411058050015-15:33-evropske-udalosti/5/\(13.8.2010](http://www.ct24.cz/vysilani/2009/04/11/10095449466-209411058050015-15:33-evropske-udalosti/5/(13.8.2010)

152 *Pracovní program priority ČR během předsednictví v Radě EU*, EU 2009. Online: [http://www.eu2009.cz/cz/czech-presidency/programme-and-priorities/program-a-priority-478/\(1.8.2010](http://www.eu2009.cz/cz/czech-presidency/programme-and-priorities/program-a-priority-478/(1.8.2010)

153 STRÍLECKÝ, Vít: *Společná zahraniční bezpečnostní politika*. In: KARLAS, J. (ed.): c. d., s. 90.

3. Diskurzy českých politických stran

Hlavním cílem zahraniční politiky ČR je jak již bylo stanoveno výše prosazování a ochrana národních zájmů v mezinárodní aréně. Vzhledem k povaze bezpečnostního prostředí prosazuje ČR svézájmy aktivním působením v bilaterálních a multilaterálních vztazích. Pojděme se tedy podívat jaké jsou zájmy a postoje jednotlivých relevantních politických stran v ČR. Přestože je bezpečnostní politika ČR vytvářena i dalšími aktéry jako vláda, prezident republiky, Parlament ČR se pro účely této práce zaměřím pouze na relevantní politické strany. Relevance politických stran závisí na zastoupení v daném období v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Jejich specifickým rysem oproti ostatním aktérům tkívá v tom, že jejich posláním je v první řadě vyjadřovat politická a velmi různorodá stanoviska. Postoje a stanoviska jednotlivých relevantních politických stran v oblasti bezpečnostní politiky představují rozhodující faktor mající potenciál ovlivnit základní směry ve vývoji vládní politiky v otázkách bezpečnosti. Stanoviska politických stran jsou formulována vesměs svobodně a kategoricky (kontinuita zahraniční politiky by měla být dodržována, ne vždy je tomu tak) a měly by mít také jasnou vazbu na ideologii strany a veřejné mínění (vzhledem k neustálému úsilí získávat voličskou podporu). To platí v zásadě i pro jednotlivé členy politických stran.¹⁵⁴ Pomocí těchto stanovisek a jejich postojů k určité problematice oslovují voliče, kteří je podle svých preferencí volí. Politické strany a to především vládní tedy představují jasné pojítko mezi veřejností a řízením státu. Postoje politických stran a případné změny v jejich postupech k bezpečnostní a obranné politice na evropské úrovni budou především, i když ne výlučně zkoumány na volebních programech pro volby do PSP ČR. Zkoumané období od roku 1999-2010 je rozděleno do tří fází. Výchozí roky pro jednotlivé fáze jsou: 1999 ve kterém EBOP de facto vznikla, 1. květen 2004 kdy ČR vstoupila do EU a rok 2010 ve kterém se konaly poslední parlamentní volby. Za relevantní politické strany v období od 1999-2010 je možné označit zejména Českou stranu sociálně demokratickou, Občanskou demokratickou stranu, Křesťanskou a demokratickou unii – Československou stranu lidovou, Komunistickou stranu Čech a Moravy, Stranu zelených, TOP09, Unii svobody – Demokratickou unii¹⁵⁵ a Věci veřejné.

154 KRÁL, David-PACHTA, Lukáš: *Česká republika a irácká krize: formování české pozice*. Praha, EUROPEUM 2004, s. 42-46. Online:

http://www.europeum.org/dispatch_publications.php?nolang=0&page=3 (11.8.2010), s. 40.

155 US-DEU vznikla sloučením Unie svobody a Demokratické unie 27.10.2001

3.1 ODS

Předvstupem do EU

Občanská demokratická strana je nejsilnější pravicovou stranou ČR. Ve zkoumaném období předvstupem do EU byla stranou opoziční. V dokumentu z r. 2001 *Manifest českého eurorealismu* z r. 2001 stínový ministr zahraničí ODS Jan Zahradil velmi skepticky nahlíží na záměr Evropy vybudovat SZBP. V oblasti II. pilíře SZBP podle jeho názoru ODS chápe jako jedinou evropskou obrannou strukturu NATO, v níž vidí zajištění bezpečnostních záruk Evropy. Za snahou EU o budování EBOP vidí implicitní antiamerikanismus a zděračňuje, že ambice EU v tomto ohledu přesahují její reálné možnosti. Obava především plyne z oddělení Evropy od USA což by vedlo k oslabení transatlantické vazby a budování paralelních konkurenčních struktur.¹⁵⁶ Ve volební programu pro volby do PS P ČR 2002 ODS deklaruje o nutnosti v co nejbližším možném termínu vstupu ČR do EU, přičemž na EU nahlíží realisticky, podporuje evropskou integraci ale usiluje o udržení suverenity ČR v klíčových otázkách. V rámci dokumentů tohoto typu se poprvé objevuje přístup ODS ke evropské bezpečnostní a obranné politice. Na evropský projekt obrany a bezpečnosti je zde ze strany ODS nahlíženo s velkou mírou skepse, která přeramení z možnosti oslabení transatlantické vazby s USA a pozice NATO. Preferenční vazba české bezpečnostní politiky na Organizaci Severoatlantické smlouvy je zde zcela evidentní. Základním pilířem pro zajištění bezpečnosti ČR podle ODS představuje její aktivní členství v NATO. Podle ODS se EBOP nesmí za žádných okolností vyvíjet jako náhražka NATO. Vojenská přítomnost USA v Evropě představuje záruky evropské obranyschopnosti. Dle ODS se ČR nemůže dovolit budovat dvě paralelní struktury z důvodů plýtvání finančními zdroji. ODS striktně varuje před šířením se antiamerikanismem, jež by vedlo k odloučení Evropy od USA. Do jisté míry však ODS vyjadřuje podporu vojenské spolupráci členů Unie, ale v žádném případě ne s cílem budování „společné evropské armády“. Z institucionálního hlediska se ODS striktně vymezuje proti sjednocení SZBP, která by vedla k přenesení pravomocí z národních států na nadnárodní uskupení, což podle ODS nemyslitelné. Dle občanských demokratů musí rozhodování v této oblasti zůstat výlučně v rukou českých občanů, kteří toto uskutečňují prostřednictvím národní vlády a parlamentu.

Tehdejší předseda strany ODS Mirek Topolánek na Ideové konferenci ODS v květnu 2003 vyjádřil zcela souhlasné stanovisko, že „*nechce další prohlubování*

156 ZAHRADIL, Jan a kol.: *Manifest českého eurorealismu*. ODS, Říjen 1999. Online: <http://www.ods.cz/eu/pdf.php?page=52&order=1&autor=0> (15.8.2010)

evropské integrace a nebude podporovat další vytváření žádné konkurenční bezpečnostní nebo vojenské struktury, která by omezila prostor Severoatlantické aliance.“¹⁵⁷ Tehdejší stínový ministr obrany Petr Nečas na stejné konferenci uvedl: „Podpokli čkou EBOP však po celou dobu bublala po řádná dávka antiamerikanismu, často motivovaného snahou některých evropských mocností obnovit své bývalé velmocenské postavení zejména ze strany Francie a Německa. Na základní pilířinaší bezpečnostní politiky, tedy silné transatlantické vazby, nemáme důvod cokoliv měnit a měnit také nebudeme. Nikdy nedopustíme, aby se EBOP přerušila z mezivládní oblasti do komunitární oblasti.“¹⁵⁸

V Pozičních dokumentech z r. 2003¹⁵⁹ shrnující základní principy politiky ODS a zdůrazňující priority, které bude ODS prosazovat po vstupu do evropských struktur bylo uvedeno, že ODS podporuje vstup do EU pouze pod podmínkou, že nebude výrazně narušen mezivládní princip jejího fungování. Stejně jako ve volebním programu z r. 2002 je zřejmé, že ODS stanovisko, že významné kompetence v oblasti SZBP sdružených v Radě EU musí zůstat v rukou národních vlád. Jakékoliv změny v tomto směru iniciované především ze strany Francie a Německa důrazně odmítá. Mirek Topolánek zdůrazňuje, že: *Snaha unifikovat SZBP a oslabovat euroatlantickou vazbu je nepřijatelná. Federalistický model odmítáme a budeme prootinu tvrdě vystupovat!*¹⁶⁰

Povstup do EU

Od získání členství v EU v květnu 2004 se stále jasněji ukazuje opatrný přístup ODS k rozvoji EBOP zvláště ve vztahu k NATO. V dokumentu *Realismus místo iluzí – modrá šance* z listopadu 2004 se Jan Zahradil jako stínový ministr se poprvé vyjadřuje o možnosti rozvoje evropských bezpečnostních a obranných prostředků EU, přičemž tento proces musí být plně komplementární s NATO.¹⁶¹

Ve volebním programu 2006 ODS plynule navazuje na již dříve deklarované stanovisko k EBOP. Oddíl „PLUS pro zahraniční politiku ODS“ stanovuje, že euroatlantický bezpečnostní prostor z hlediska zajištění bezpečnosti ČR považuje za nedělitelný. V další části „PLUS pro moderní armádu“ ODS deklaruje, že z hlediska obranného

157 IV. ideová konference ODS 2003, Praha, Online: http://euods.pspace.cz/?c_id=132 (14.8.2010)

158 Tamtéž.

159 Poziční dokumenty ke vstupu do EU stínové vlády ODS vznikly jako reakce na podpis „Smlouvy o přistoupení České republiky k Evropské unii“ v Aténách dne 16. dubna 2003. Viz: *Když do EU tak s ODS* Poziční dokumenty ke vstupu do EU stínové vlády ODS 2003, Online: http://euods.pspace.cz/?c_id=132 (8.8.2010)

160 Viz: *Když do EU tak s ODS* Poziční dokumenty ke vstupu do EU stínové vlády ODS 2003, Online: http://euods.pspace.cz/?c_id=132 (8.8.2010)

161 ZAHRADIL, Jan: *Realismus místo iluzí – modrá šance pro českou diplomacii 2004*. Online: www.ods.cz (15.8.2010)

plánování a plánování sil musí být pro ČR primární požadavky NATO. ČR se má zapojovat do cílů rámce EBOP pouze pokud se kryjí se cíli výstavby sil rámce NATO, přičemž toto zapojení musí být plně v souladu s Aliancí.¹⁶² Ve srovnání s předchozím obdobím je zde patrný mírný posun v negativním postoji v úči EBOP, kdy evropská bezpečnostní dimenze představovala zásadní prvek oslabování transatlantických vztahů a ODS vznikem tohoto projektu nedávala vůbec žádnou šanci. Mírným obratem v jejich negativním postoji se zdají být závěry dohody Berlin Plus z května 2003. ODS tuto smlouvu uvítala a přiklání se k podpoře budování bezpečnostní a obranné politiky EU jen v případě, bude-li s těmito závěry plně v souladu.¹⁶³ Zároveň je však budování vlastních obranných struktur silně v rozporu se stanoviskem ODS, postup v tomto směru by nadále vedl k oslabování Aliance. Votázce institucionální, ODS připouští koordinaci SZBP, ale nadále odmítá její sjednocení vedoucí k faktickému zániku státní suverenity. ČR by měla dále trvat na zachování principu jednotnosti činnosti a možnost nepodílet se na společných rozhodnutích.¹⁶⁴

Z institucionálního pohledu na oblast společné zahraniční a bezpečnostní politiky respektive EBOP ODS zastává stejný názor jako její ponechání v rukou národních vlád. Sjednocení oblasti II. pilíře pro ODS nepřípadá v úvahu, přičemž jednomyslné rozhodování hraje primární roli.

Současná situace povolebních doPS ČR 2010

Postoje ODS k SBOP jsou dále patrné v nejnovějším programovém dokumentu provoleném do PSP ČR 2010, ve kterých ODS sestavila koalici s vládou TOP09 a stranou Věci veřejných.¹⁶⁵ ODS zde stanovuje, že bezpečnostní prostředí 21. století vyžaduje komplexní řešení hrozeb, upřednostňuje politické prostředí a mírový proces. Zdůrazňuje aktivní podporu a posilování transatlantické vztahy, především ve vztahu EU-USA. NATO zůstane nadále základem obrany ČR, přičemž se ODS bude snažit o posilování bilaterálních vztahů se Spojenými státy. ODS bude podporovat zahraniční operace, zejména pod hlavičkou NATO a EU. Důležitě je zdůraznit, že ODS v tomto programu poprvé veřejně deklaruje, že EU by měla převzít daleko větší díl odpovědnosti za vlastní obranu i za mír, svobodu, lidská práva a bezpečí ve světě.

¹⁶² Společně pro lepší život Volební program 2006 ODS, Online: www.ods.cz (27.7.2010)

¹⁶³ ZHRADIL, Jan: *Realismus místo iluzí modrá šance pro českou diplomacii 2004*. Online: www.ods.cz (15.8.2010).

¹⁶⁴ STŘÍLECKÝ, Vít: *Společná zahraniční a bezpečnostní politika*. In: KARLAS, J. (ed.): c.d., s. 90.

¹⁶⁵ Koalici vlády ODS, TOP09 a VV s premiérem Petrem Nečasem v čele vznikla v červenci 2010. Viz: Historie minulých vlád, Vláda ČR, Online: www.vlada.cz (1.8.2010)

Budování SBOP má podle občanských demokratů probíhat pouze komplementárně s NATO a nikoli oslabováním Aliance budováním vlastních obranných struktur EU.¹⁶⁶ Z dotazníku ODS z velké části vyplývá, že jsou potvrzeny výše uvedené stanoviska. Zde bych pouze doplnila, že ODS klade důraz na změny bezpečnostního prostředí a především rizika, plynoucí z těchto změn jako terorismus či migrace. Tyto hrozby mají dopad na EU a evropské státy by se měly zasadit o jejich řešení v místech, kde vznikají. Dále pak v oblastech, kde se NATO jako celek nebude angažovat, nebude ODS bránit vykonávání záchranných, humanitárních a mírových operací EU. Z výše uvedeného jasně vyplývá, že ODS odmítá oslabování Severoatlantické aliance budováním vlastních obranných struktur v rámci Evropské unie.

3.2 ČSSD

Předvstupem do EU

Česká strana sociálně demokratická je nejsilnější levicovou stranou na české politické scéně. Jakožto vládní strana v období 1999-2004 ve svých programových dokumentech profilovala proevropsky. Na rozdíl od ODS je postoj ČSSD k vzniku a rozvoji EBOP mnohem více nakloněn. Ve svém střednědobém programu z r. 2002 považovala za jednoznačnou prioritu vstup do EU, aktivní přístup v zapojení do všech společných politik EU a především přípravu na členění do EU v oblasti bezpečnosti. ČSSD klade důraz na aktivní podílení a naplňování SZBP a v ní má vznik rozvoj EBOP jako nevyhnutelnou součást integračního vývoje EU a podporuje co nejširší zapojení ČR do procesu vytváření evropské obranné a bezpečnostní politiky jak v oblasti vojenské, tak i v její civilní části. Staví se za vytvoření struktur, které Unii umožní účinně reagovat na případné krize především v euro-atlantickém prostoru. Považuje proto rozvoj kapacit EU pro zvládání krizí za důležitý a potřebný nástroj SZBP EU. Důležité je zmínit, že i přes svůj proevropský postoj a kladný přístup k rozvoji kapacit EBOP, ČSSD stále považuje za páteř dnešního evropského bezpečnostního systému transatlantickou vazbu.¹⁶⁷ Zásah Severoatlantické aliance v kosovské krizi v r. 1999 představoval zatěžkávací zkoušku pro vládnoucí ČSSD ve svém vztahu k NATO. Vláda fakticky formálně aktivity NATO podpořila, k zásahu Aliance se ale stavěla rezervovaně kvůli tlaku ze strany veřejnosti, jež společně s politickou reprezentací byla v této otázce značně rozštěpena. Ke kritikům leteckých útoků Aliance se přidával paradoxně i premiér Miloš Zeman, který poukazoval na neinformovanost o

¹⁶⁶ Řešení, která pomáhají Podrobný volební program ODS 2010 .Online: www.ods.cz (11.8.2010)

¹⁶⁷ Lidskost proti sobectví – prosperita pro všechny Střednědobý program ČSSD 2002 ,Online: www.cssd.cz (10.8.2010)

připravované operaci.¹⁶⁸ Bezpečnostně-politické koncepce ČSSD i po kosovské krizi nadále počítají s rozhodující rolí NATO, obecně jsou však formulace sociálních demokracií stále více nakloněné významnému posilování evropského bezpečnostního pilíře.¹⁶⁹

Velmi proevropsky orientovaný představitel ČSSD, který byl od r. 2002 předsedou vlády ČR Vladimír Špidla za nejdůležitější oblastí spolupráce členů Unie deklaroval bezpečnostní a obrannou politiku. Je zastáncem maximálního rozvoje této politiky a tvrdí, že ČR vnímá snahu o rozvoj EBOP jako logickou součást procesu evropské integrace. Vladimír Špidla ve svém projevu dále vyjádřil názor, že by mělo dojít k integraci společné zahraniční politiky EU. „*Jsem přesvědčen, že není naším cílem, aby se Evropská unie stala jakousi vojenskou supervelmocí. Unie však musí aspirovat na vybudování vojenské síly odpovídající její hospodářské síle a politickému významu.*“¹⁷⁰

Povstup do EU

V programovém dokumentu z r. 2006 ČSSD stanovuje, že nejlepším zajištěním její národní bezpečnosti v historii je členství ČR v Evropské unii a Severoatlantické alianci, přičemž EU řadí na první místo. ČSSD ze nadále zasazuje o to, že bude prosazovat plnohodnotné zapojení ČR do bezpečnostní dimenze EU, SZBP a vznik společných ozbrojených sil. Sociální demokraté zde deklarují, že dokončí budování moderních a mobilních ozbrojených sil ČR, plně schopných součinnosti s dalšími ozbrojenými silami členských států NATO a EU. Významným bodem je podpora při zapojení ČR ve vojenských operacích, která musí být v souladu s Chartou OSN. V případě rozvoje kapacit krizového řízení EU ČSSD nevidí rozpor s atlantickou vazbou¹⁷¹ a tudíž nezdůrazňuje oslabování pozice NATO na úkor evropského bezpečnostního a obranného pilíře a nevyjadřuje se ani vesměs odmítání duplicitních vojenských struktur strukturám NATO.

Současná situace povolebách do PSP ČR 2010

Cílem ČSSD je aby, se EU stala významným aktérem globální politiky a podporuje větší podíl EU na zajišťování mezinárodní bezpečnosti prostřednictvím SZBP

168 KHOL, Radek: *Česká bezpečnostní politika 1993-2004*. In: PICK, O.–HANDL, V. (eds.) a kol.: c.d., s. 36.

169 MAREŠ, Miroslav: *Česká republika*. In: DAN ČÁK, B.–MAREŠ, M. (eds.): c.d., s. 43.

170 Příloha: *Projev předsedy vlády ČR Vladimíra Špidly 2003 Frankfurt nad Mohanem 6. května 2003*. (CD-ROM) Ke knize HANDL, V.–PICK, O.: c.d., s. 268

171 ŠTŘÍLECKÝ, Vít: *Společná zahraniční bezpečnostní politika*. In: KARLAS, J. (ed.): c.d., s. 92

a SBOP. V nejnovějším volebním programu ČSSD 2010 se opět jeví jako proevropsky orientovaná strana. I přes svůj pozitivní přístup k rozvoji projektu SBOP vidí ČSSD nadále transatlantickou vazbu západě bezpečnostního systému v Evropě.¹⁷² Na rozdíl od ODS se z institucionálního hlediska se strana ČSSD nijak explicitně nevyjadřuje k prohlubování či sjednocení SBOP. ČSSD vnímá potřebu posílit pozici EU při řešení bezpečnostních problémů a snížit bezpečnostní závislost na USA bez toho, aby došlo k zásadní militarizaci EU. Rozvoj projektu SBOP nevidí v rozporu s transatlantickou vazbou. ČSSD považuje zájmy a poslání Evropské unie a Aliancí v podstatě za splývající.¹⁷³ Oproti předchozím programovým dokumentům velmi zdůrazňuje řešení politických sporů mírovou cestou a tedy použití síly jen v krajních případech a podporu preventivní diplomacie jako způsobu předcházení konfliktů. Prioritou je zdůrazňování nutnosti mezinárodního práva a respektování principů lidské bezpečnosti. Těmito stanovisky se ČSSD plně shoduje s ESS 2003 a jejími strategickými cíli. (Viz kapitola 1.3 Evropská bezpečnostní strategie). ČSSD ve svém programu vyjadřuje podporu zapojení ČR do zahraničních misí NATO a EU. ČSSD tedy podporuje posílení společné evropské obranné a bezpečnostní dimenze EU. V čem ale kví podstatný rozdíl postojů ČSSD oproti ODS, je že budování SBOP zásadně nenarušuje transatlantickou vazbu. Při zaslání dotazníku ČSSD, přišla pouze formální odpověď, která se odkazovala na Velký a Malý volební program strany 2010.

3.3 KDU- ČSL, US-DEU

Předvstupem do EU

KDU- ČSL a US-DEU tvořila koalici¹⁷⁴ pro volby do PS P ČR 2002. V jejich společném programovém prohlášení *Rovné šance pro každého* se v kapitole „Koalice pro evropskou budoucnost a bezpečnost naší země“ Koalice zasazuje o prohlubování SZBP a budování evropských bezpečnostních a obranných kapacit. Na transatlantické vztahy je podle Koalice kladen stejný důraz jako na vztah k EU.¹⁷⁵

Ministr zahraničních věcí KDU- ČSL Cyril Svoboda v září 2002 se na zahraničním výboru se vyslovil o prioritách v oblasti zahraniční politiky. Jako klíčovou prioritu

172 Program změn a naděje *Lepší budoucnost pro obyčejné lidi, Velký volební program ČSSD 2010*. Online: www.cssd.cz (14.8.2010)

173 STŘÍLECKÝ, Vít: *Společná zahraniční a bezpečnostní politika*. In: KARLAS, J. (ed.): c.d., s. 92

174 Koalice KDU- ČSL a US-DEU nazvala spolupráci v rámci tzv. Čtyřkoalice, která zahrnovala KDU-ČSL, US, DEU a ODS. Původní Čtyřkoalice vznikla po volbách v roce 1998 jako reakce na říjetí tzv. Opoziční smlouvy mezi ČSSD a ODS. Na konci 2001 se počet členů redukoval na tři, když se USA a DEU spojily v US-DEU. V 2002 KDU- ČSL odmítla kandidovat v nadcházejících parlamentních volbách s ODS a tímto KDU- ČSL a US-DEU pak šly do voleb pod značkou Koalice.

175 Programové prohlášení Koalice *Rovné šance pro každého* Volby 2002. Online: <http://www.unie.cz/index.php?typ=UEA&showid=83> (9.8.2010)

vedl dokončení příprav členství v EU a také docílení maximální sladění české zahraniční politiky se SZBP, přičemž se ČR bude snažit o získání statutu aktivního pozorovatele v rámci II. Pilíře. Cyril Svoboda dále uvedl, že konkrétním příspěvkem ČR do SZBP EU bude vyslání příslušníků Policie ČR do policejní mise EU v Bosně a Hercegovině po čátku r. 2003, která má nahradit stávající misi OSN. „*Půjde o první operaci EU v rámci EBOP a úspěšná participace ČR je pro naši zemi otázkou prestiže.*“¹⁷⁶

Z volebního programu pro volby do EP 2004, US-DEU nadále profilovala jako proevropská strana, která se plně zajímá o současné problémy i budoucí směřování EU. K problematice EBOP zastává US-DEU stejný názor jako ODS. Klade důraz, že evropská bezpečnostní a obranná politika musí být úzce navázána na Severoatlantickou alianci a s Aliancí musí být kompatibilní. I přes klíčové zdůraznění transatlantické vazby a vztahy s USA, se US-DEU zároveň vyjadřuje, že členské státy EU musí být připravené hájit své zájmy a to již s využitím metody multilaterálního dialogu, nebo pokud je to nutné, spoužitím legitimní síly. Z institucionálního hlediska je důležité zmínit, že tato strana podporovala podle návrhu Směrnice o Ústavě pro Evropu vytvoření funkce evropského ministra zahraničí aby došlo k sjednocení hlasu EU na mezinárodním poli.¹⁷⁷

Povstupu do EU

V parlamentních volbách 2006 již strany KDU-ČSL a US-DEU kandidovaly samostatně. Zatímco strana US-DEU z důvodu nedostatku procentuálního zisku zastoupení nezískala, KDU-ČSL pět procentní hranici překročila a podařilo se jí společně s ODS a SZP v volbách vytvořit koalici pravicovou vládu. V programovém dokumentu pro parlamentní volby 2006 křesťanští demokraté víceméně navazovali na stanoviska volebního programu Koalice z roku 2002. Jako proevropsky orientovaná strana se zde opakovaně vyslovila pro podporu budování EBOP. KDU-ČSL se zasazuje o silnější bezpečnostní a obrannou dimenzi EU a je tomuto projektu pozitivně nakloněna. Jejím cílem je efektivní angažovanost české armády do bezpečnostního systému Evropy, přičemž tento systém musí být součástí euroatlantických ozbrojených sil. Křesťanští demokraté ve volebním programu vyjadřují podporu nasazování českých ozbrojených sil v rámci mezinárodních mírových operací EU. KDU-ČSL zdůrazňuje,

176 Příloha: *Zápis ze 3. schůze zahraničního výboru 25. a 26. září 2002*, (CD-ROM) Kelnice HANDL, V. - PICK, O.: c. d., s. 268.

177 *Program US-DEU pro volby do Evropského parlamentu 2004* Desatero české liberální politiky v EP 2004. Online: <http://www.volby.cz/pls/ps2006/ps2?xjazyk=CZ> (7.8.2010)

že pro případné lokální konflikty v Evropě je nutné, aby evropské členské státy NATO převzali výraznější odpovědnost v oblasti bezpečnosti, přičemž posilování EBOP nesmí v žádném případě oslabit pozici Aliance jako celku.¹⁷⁸

Současná situace po volbách do PSP ČR 2010

KDU-ČSL utrpěla v květnových volbách do PSP ČR tvrdou porážku, nezískala nutný pěti procentní zisk¹⁷⁹ a proto nebudou její stanoviska v tomto období zohledněna. Zároveň ani ze strany KDU-ČSL nepřišli odpovědi na poslaný dotazník.

3.4 KS ČM

Předvstupem do EU

Jako jediný krajně levicová strana politického spektra ČR, Komunistická strana Čech a Moravy zastává na rozdíl od všech ostatních politických stran se kterými se budeme v průběhu práce setkávat, velice specifický přístup ke evropské bezpečnosti a obranné politice. Z programového dokumentu Program obnovy jasně plyne, že KS ČM představuje jedinou politickou stranu jejíž postoj se zásadně liší s prioritami a cíli ostatních stran. Členství v NATO je pro KS ČM nemyslitelné. Nekompromisně usiluje o pozastavení členství ČR z této vojensko- bezpečnostní struktury a následné vystoupení. Organizace spojených národů a Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě by měly být jediné instituce ve kterých by měla být rozvíjena kolektivní bezpečnost, přičemž spory by měly být řešeny prostřednictvím Charty OSN s důrazem na politické a především diplomatické prostředky a prevenci vzniku sporů.¹⁸⁰ V programovém dokumentu pro volby do PSP ČR 2002 KS ČM nijak nezmiňuje svůj postoj ke bezpečnosti a obranné politice na evropské úrovni. Kontinuálně však navazuje na své dřívější postoje deklarované v *Programu obnovy* z r. 1999. Opět zdůrazňuje postavení OSN jako nástroje celosvětového kolektivního politického rozhodování, přičemž pravomoc k rozhodování o použití ozbrojených sil k akcím na obranu míru patří výlučně do rukou Rady bezpečnosti OSN a OBSE jako univerzální evropské bezpečnostní organizace zastupující všechny evropské státy. KS ČM zde oficiálně deklaruje rozpuštění NATO jakožto přežitku blokového uspořádání světa a jeho nahrazení kolektivními strukturami bezpečnosti.¹⁸¹

178 *Volební program volby 2003 Klidná síla*. Online: www.kdu-csl.cz (11.8.2010)

179 Volby do PSP ČR konané ve dnech 28.05.–29.05.2010 Viz: VOLBY. Online: <http://www.volby.cz/pls/ps2010/ps2?xjazyk=CZ> (8.8.2010)

180 *Program obnovy KS ČM 1999*, Online: <http://www.kscm.cz/article.asp?thema=3765&item=33799&category=> (11.8.2010)

181 *Volební program KS ČM Slidni prolidivolby 2002*. Online: www.kscm.cz (12.8.2010)

K otázce EBOP KS ČM poprvé vyjadřuje svá stanoviska až programovém dokumentu pro volby do EP 2004. Je zde patrný velmi kritický náhled na propojení evropské bezpečnostní dimenze a Aliance. KS ČM zde stanovuje, že bude podporovat politiku EU k větší nezávislosti na USA a to především v oblasti zahraniční politiky, bezpečnosti i společné obrany.“ KS ČM dále zdůrazňuje, že jejím cílem je vymanit evropské vojenské struktury zvlivu NATO. Podle KS ČM by bezpečnostní architektura evropského kontinentu měla být celoevropského charakteru, přičemž je kladen důraz zejména na kolektivní vojenskou koncepci bezpečnosti.¹⁸²

Povstupu do EU

Ve svém volebním programu pro volby do PSP ČR v roce 2006 KS ČM deklaruje, i přes kritický výhrady, respektování členství ČR v Evropské unii. KS ČM v oblasti SZBP prosazuje, aby členské státy vycházely z mezinárodního práva, přičemž všechny kroky v tomto ohledu musí být učiněny v souladu s rozhodnutím Rady bezpečnosti Organizace spojených národů učiněným na základě Charty této organizace. Jako v předchozích dvou programových dokumentech, se i zde vyskytuje dlouhodobý požadavek strany na pozastavení členství ČR v jeho vojensko-bezpečnostních strukturách jako cíl první etapy následného zrušení Aliance.¹⁸³

Současná situace po volbách do PSP ČR 2010

V posledních volbách do PSP ČR 2010 KS ČM v oddíle X. Život v míru, bez vojenských paktů, cizích základen a válek stanovila kontinuálně navazuje na všechny předešlá stanoviska. Pozastavení členství v Aliance, následné vystoupení, důsledné uplatňování Charty OSN, posílení role OSN, respektování a dodržování mezinárodního práva jsou stále se opakující požadavky. KS ČM se vztahu ČR k EU věnuje pouze velice okrajově, přičemž v oblasti SPOB odmítá vytvářet evropské bezpečnostní struktury, které by byly určeny pro akce mimo území Unie.¹⁸⁴ Plná kontinuita postojů KS ČM je patrná ze všech výše analyzovaných programových dokumentů. KS ČM se svým názorem silně vymezuje oproti všem ostatním politickým stranám. V Dotazníku, KS ČM nevyjádřila bližší stanovisko k projektu SBOP, pouze uvedla, že evropská bezpečnost v rámci evropské integrace, musí být stavěna na zcela jiném základě, než jaký

182 *SVÁMI PRO VÁS, DOMA I V EU, TEŽE PROGRAMU KS ČM PRO VOLBY DO EVROPSKÉHO PARLAMENTU 2004*

Online: [http://www.kscm.cz/index.asp?thema=3303&category=\(11.8.2010\)](http://www.kscm.cz/index.asp?thema=3303&category=(11.8.2010))

183 *Volební program Komunistické strany KS ČM volby 2006*. Online: [http://www.kscm.cz/search.asp\(11.8.2010\)](http://www.kscm.cz/search.asp(11.8.2010))

184 *Otevřený volební program KS ČM volby 2010*. Online:

[http://www.kscm.cz/index.asp?thema=4393&category=\(11.8.2010\)](http://www.kscm.cz/index.asp?thema=4393&category=(11.8.2010))

představuje NATO. Severoatlantické aliance se Spojenými státy v čele, je podle komunistů především vytýkáno jejich hegemonistické postavení se zájmem o získání nadvlády nad zbytkem světa.¹⁸⁵

3.5 SZ

Povstupu do EU

Ve volbách do PSP ČR 2006 se Strana zelených poprvé podařilo získat zastoupení v Dolní komoře Parlamentu ČR. Stímto úspěchem se SZ připojila k dvěma pravicovým stranám ODS a KDU-ČSL a společně vytvořila vládní koalici. SZ se profiluje jako výrazně proevropská strana, přičemž sami sebe takto nazývají „Zelení jsou evropští.“¹⁸⁶ Velmi pozitivně se vyjadřují o EU jakožto projektu založeného na myšlence trvalého míru, prosperity a lidských práv. V oblasti evropské bezpečnosti SZ prosazuje aktivnější zahraniční politiku ČR při vytváření SZBPEU. Koncept rozšíření bezpečnosti je pro SZ těžištěm jejich zahraniční a bezpečnostní politiky, přičemž je kladen důraz na řešení konfliktů nevojenskými prostředky, podporu lidských práv a nenásilí. Ze všech relevantních politických stran v tomto výzkumu se právě Zelení vyjadřují nejpozitivněji k projektu EBOP, přičemž prohloubení tohoto projektu považují za nezbytnou součást evropské integrace. Nevyjadřují zde žádné explicitní stanovisko ve smyslu oslabení transatlantické vazby, vztahů s USA a evropské bezpečnosti jako takové. Naopak postoj SZ k Severoatlantické alianci v rámci evropské bezpečnosti je od ostatních politických stran (s výjimkou KSČM) zcela odlišný. Jejich primárním cílem je, aby evropské bezpečnosti síly v budoucnu nahradily síly NATO v Evropě. V porovnání s ODS tento požadavek představuje zásadní rozkol. Dále SZ v tomto programu nahlíží poměrně kriticky na zahraniční politiku USA a zvláště na její unilaterální jednání v případě boje proti terorismu po 11. září 2001. SZ zdůrazňuje nutnost členských států EU o výraznější koordinaci zájmů SZBP a sebevědomější vystupování vůči USA i v rámci NATO.¹⁸⁷ Zelení usilují o posílení spolupráce v oblasti SZBP, které by umožnilo viditelné i výraznější vystupování EU ve světovém dění, přičemž posílení tohoto rámce je přímo v zájmu ČR. EBOP by podle SZ potřebovala nový impulz, kterým by mohla být budování evropské armády, tyto postupy by však nevedly k militarizaci Evropy. Prostředky vynaložené na obranu, by podle Zelených

185 Viz Příloha 5: Dotazník KSČM

186 *Volební program Strany zelených Kvalita života Volby PSP ČR 2006*. Online: <http://strana.zeleni.cz/3516/clanek/volebni-program-ke-stazeni/> (12.8.2010)

187 *Volební program Strany zelených Kvalita života Volby PSP ČR 2006*. Online: <http://strana.zeleni.cz/3516/clanek/volebni-program-ke-stazeni/> (12.8.2010)

měli být využívány efektivněji.¹⁸⁸ Stejná stanoviska týkající se vybudování evropské armády jsou dále patrné z příspěvku tehdejšího ministra školství SZ Ondřeje Lišky. Ten se v dubnu 2009 se vyslovil, že jsou nutné nejen civilní nástroje EU pro zajištění evropského území a populace, ale také vojenské, které by vedly k vytvoření „evropské armády“. Podle jeho názoru, by Evropa mohla disponovat kvalitními vojenskými sbory postupnou harmonizací evropských vojenských sil a organizací NATO. Tyto evropské vojenské síly by byly použity pouze v tom případě, když všechny ostatní nevojenské nástroje selžou, přičemž jejich použití musí být v souladu s OSN.¹⁸⁹ Ze všech politických stran jsou tedy Zelení jedinou stranou, která otevřeně deklaruje potřebu výstavby evropských sil, která ale v žádném případě nesmí vést k militarizaci Evropy.

Současná situace po volbách do PSP ČR 2010

SZ utrpěl drtivou porážku ve volbách do PSP ČR 2010¹⁹⁰ a její stanoviska ve volebním programu 2010 proto nebudou brány v potaz.

V dotazníku bylo také dále rozvedeno další stanovisko, které bylo obsaženo ve výše uvedeném programovém dokumentu z r. 2006 a to důraz na širší vnímání bezpečnosti. Podle Zelených by bezpečnostní politikami měly být koherentně navázána ostatní politiky Unie, jako jsou obchodní, zemědělská, rozvojová či energetická politika. SZ se od ODS liší v pohledu na význam transatlantické vazby. Nepopírá její současnou důležitost ale zdůrazňuje nespokojenost, že nejvýznamnější organizací této vazby je pouze vojenská aliance NATO. Zelení prosazují vznik transatlantické organizace, jež bude reflektovat ekonomické, sociální, kulturní nebo environmentální pojítka mezi oběma kontinenty. SZ nesnižuje význam Aliance jakožto obranného paktu mezi USA, EU a ostatními nečlenskými státy. Aliance by měla zůstat zachována s tím, že její vojenskou a civilní reprezentativní „podmnožinou“ by byla přirozeně SBOP.¹⁹¹

188 KHOL, Radek: *Česká bezpečnostní politika 1993-2004*. In: PICK, O. – HANDL, V. (eds.) a kol.: c. d., s. 92.

189 LIŠKA, Ondřej: *Proč potřeby evropskou armádu*, 2.4.2009, Blog. aktualne. Online: <http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/ondrej-liska.php?itemid=6264> (13.8.2010)

190 Volby do PSP ČR 28.05.–29.05.2010. VOLBY. Online: VOLBY. <http://www.volby.cz/pls/ps2010/ps2?xjazyk=CZ> (13.8.2010)

¹⁹¹ Viz Příloha 4: Dotazník SZ

3.6 TOP09

Současná situace povolebách do PS ČR 2010

K nejmladším subjektům na české politické scéně se řadí strana TOP09.¹⁹² Tato středopravá konzervativní strana poprvé kandidovala do parlamentních voleb v květnu 2010 a připojila se poté k vládní koalici tvořené dále ODS a VV.

Velmi střízlivý přístup a do značné míry podobný ODS má TOP 09 ke Společné evropské obranné a bezpečnostní politice, která musí být rozvíjena pouze komplementárně k NATO, přičemž TOP 09 klade důraz na oblast jejího civilního krizového řízení pro kterou nabízí české zkušenosti. Z tohoto pohledu ani tato nově vzniknuvší strana nepřináší výrazný odklon od postojů ostatních politických stran. Z geografického hlediska má strana za cíl zaměřit se na oblasti a témata, kde má ČR své zájmy především tedy východní Evropa, západní Balkán, Blízký východ. TOP09 dále deklaruje podporu aktivit Aliance v oblasti Afghánská, Pákistánu a Íránu.¹⁹³

TOP09 je druhou stranou, která na poslaný dotaz již neodpověděla.

3.7 VV

Současná situace povolebách do PS ČR 2010

Vedle TOP09 se Věci veřejné řadí k nejmladším politickým stranám politické scény ČR. Pohled VV na zahraniční politiku ČR je obsažen v programovém dokumentu pro volby do PSP ČR 2010, kde strana zejména staví na partnerské spolupráci EU a aktivním a loajálním spolenectvím s USA a dalšími členskými zeměmi NATO. Věci veřejné deklarují jako stranu pro evropskou, jež podporuje proces evropské integrace. VV podporují posilování bezpečnosti v rámci EU, přičemž v zájmu jednotné a akceschopné EU se zasazují o vybudování funkční evropské ozbrojené síly, která by doplnila potenciál NATO a v níž by měla ČR mít odpovídající zastoupení. Z institucionálního hlediska VV prosazují vznik jednotné SBOP, čímž by se EU stala plnohodnotným hráčem na mezinárodním poli a mohla by konkurovat nově vznikajícím mocnostem. Změnou bezpečnostního prostředí VV poukazují na aktuální hrozby dnešního světa, zejména tedy mezinárodní terorismus, šíření ZHN a regionální konflikty z čehož vyplývají ESS 2003. Toto stanovisko také plně deklarují v Dotazníku.

¹⁹² TOP09 vznikla 28. listopadu 2009 na celostátním ustávaném sjezdu v pražském Tophotelu, kde byl jedním z členů zvolen Karel Schwarzenberg. Název odkazuje na první písmena názvů zakladatelů Tradice, Odpovědnost, Prosperita, přičemž devítka na konci má připomínat revoluční rok 1989 a rok vzniku 2009. Viz *TOP09, NOVINKY*. Online: <http://tema.novinky.cz/top-09>

¹⁹³ *Volební program TOP09 Volby do PSP ČR 2010*. Online: www.top09.cz (14.8.2010)

Závěr

Společná evropská bezpečnostní a obranná politika EU představuje významný milník evropské integrace, jejíž pomocí Evropská unie zastává stále významnější roli na mezinárodní scéně. Založením SZBP Maastrichtskou smlouvou v r. 1991 a následně EBOP v roce 1999 vyjádřila Unie úsilí převzít zodpovědnost i v zahraniční a bezpečnostní oblasti.

Cílem této bakalářské práce je představit vztah České republiky a Společné evropské bezpečnostní a obranné politiky. V první části této práce jsem se zaměřila na vznik a vývoj evropské bezpečnostní dimenze. Přední evropské vojenské mocnosti měly od počátku zcela odlišné stanovisko ohledně budoucí evropské bezpečnostní a obranné politiky. Velká Británie a Francie představovaly štěrpné linie v průstupu k EBOP. Británie jako nejvěšší spojenec USA neměla zájem budovat EBOP na úkor oslabení svého silného transatlantického vztahu. Francie naopak jako protipól Velké Británie měla silný zájem na tom, aby se Evropa v oblasti bezpečnosti stala samostatnějšjí a nezávislejšjí na USA. Tyto cleavages by se dali do určité míry aplikovat i na postoje politických stran v České republice. Existují strany, které jsou v bezpečnostní politice velmi proatlanticky orientované a deklarují silnéu držení transatlantické vazby a vztahu s NATO jako primární. Vojenská přítomnost USA v Evropě podle nich představuje záruky evropské obranyschopnosti. Mezi tyto strany řadíme především nejsilnějšjí pravicovou stranu Občanskou demokratickou stranu, jejíž postoj k EBOP by lze jmenovat v období před vstupem ČR do EU velmi skeptický. Na druhou stranu se ale ve zkoumaném období od roku 1999-2010 objevují i ty strany, které požadují silnějšjí rozvoj evropské bezpečnostní a obranné politiky, vedoucí až k autonomnímu postavení evropských států na USA v bezpečnostní oblasti. Nejlepším příkladem tohoto postoje je proevropsky orientovaná Strana zelených.

Vývoj české zahraniční politiky v bezpečnostní oblasti sdůrazem na průstupu České republiky k evropské obranné a bezpečnostní dimenzi byl analyzován v druhé kapitole této práce. Zahraniční politika České republiky v bezpečnostní oblasti od vzniku EBOP v roce 1999 začala rychle reagovat na tento rozvoj. Vznik EBOP do jisté míry naboural tradiční chápání EU jako organizaci založenou na politické a hospodářské spolupráci. I přes tradiční ukotvení bezpečnosti ČR v rámci Severoatlantické aliance, se ČR jako kandidátský stát EU profiloval a se zájmem podílet se na evropské bezpečnostní dimenzi. Znakem aktivního průstupu k EBOP v období ještě před vstupem do EU představovalo participování ČR v rámci NEEA členů s nimiž se svou účástí podílela na historicky první vojenské misi EU Concordia v prosinci 2003.

Tentový čturdálostí představuje pouze první etapu vývoje vztahů ČR k EBOP.

Těžiště této bakalářské práce ale leží primárně v její poslední části, kde byl analyzován vztah ČR k evropské bezpečnostní dimenzi a to na postojích a prouřstupech relevantních politických stran ČR. V rámci těchto kapitoly byly zkoumány politické diskurzy těchto aktérů, které v období od roku 1999-2010 získaly zastoupení v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky. Jednotlivé politické strany ve svých programových dokumentech ukázaly rozdílné stanoviska na projekt SBOP.

Práce si klade za cíl prověřit následující hypotézu:

„Ze všech relevantních pravicových politických stran se v období po vstupu České republiky do Evropské unie projevil nejhlubší rozkol v pohledu na Evropskou bezpečnostní a obrannou politiku mezi Opatrnou občanskou demokratickou stranou a Stranou zelených, které v letech 2006-2009 společně tvořily vládní koalici. Polarizace jejich názorů se nejvíce projevila v transatlantickém vztahu a v výstavbě autonomních evropských sil.“

Jak již bylo zmíněno výše, velmi negativní postoj nejsilnější pravicové ODS k EBOP byl již patrný v období před vstupem do EU. Za projektem EBOP ODS vidí silný odklon od USA, jež přímo označuje za „antiamerikanismus“ a dále snahu o posílení postavení určitých evropských států jako zejména Francie a Německa. V období po roce 2004 strana ODS nadále vykazuje opatrný prouřstup krozvoji evropské bezpečnostní a obranné politiky, která především pramení z možnosti narušení vazby české bezpečnostní politiky na NATO jež představuje oslabení jejího transatlantického vztahu s USA. V pohledu na americké bezpečnostní garance a udržení bilaterálních vztahů s USA se plně shoduje další pravicový proevropsky orientovaný subjekt KDU-ČSL. K řest'anstí demokraté jsou sice na rozdíl od ODS otevřenější projektu EBOP a opakovaně budování EBOP vyslovují podporu (Viz volební program 2006), leč postupy v této oblasti nesmí podle KDU-ČSL narušit či oslabit NATO. Odlišné stanovisko, tentokrát levicového subjektu představuje strana ČSSD, který na rozdíl od ODS nevnímá rozvoj EBOP na úkor transatlantické vazby, přičemž budování evropské bezpečnostní a obranné dimenze zcela podporuje.

Již ve volebním programu z roku 2002 ODS explicitně deklarovala zásadní odmítnutí výstavby společné evropské armády. Stejný názor stanovila tato strana i v programovém dokumentu z r. 2006, ve kterém by budování evropských obranných struktur opět vedl k oslabení Aliance. Prouřstupem se tedy ODS značně vyhrazuje v úči EBOP a je tedy stranou, která ho nejméně podporuje. Jistou míru podpory k evropské obranné a bezpečnostní dimenzi sice ODS vyjadřuje, ale tuto podporu podmiňuje

naprostou komplementaritou a kompatibilitou NATO.

Zcela odlišná a naprosto zjevná jsou postoje další pravicové strany - Strany zelených. Ve všech výše zmíněných stanoviscích se přistup SZ od ODS zásadně liší. Ze všech relevantních politických stran je top ráv ě proevropsky orientovaná SZ, která se ve svém volebním programu z r. 2006 explicitně vyjádřila pro výstavbu společné evropské armády, přičemž by tyto bezpečnostní evropské síly v budoucnu mohli zcela nahradit kapacity NATO. Ve srovnání postojů SZ s ODS vidíme zjevnou polarizaci názoru. Posledním důkazem v tomto tvrzení je i zásadní rozkol ve vnímání další reformy či prohloubení SBOP. ODS zásadně odmítá sjednocení v této oblasti, které by vedlo k faktickému zániku státní suverenity. ČSSD a KDU-ČSL se ve volebních programech k této otázce nevyjádřily. SZ naopak usiluje o posílení spolupráce v této oblasti z důvodu posílení role EU na světovém dění. Z institucionálního hlediska tedy plyne další vyhraněnost názorů mezi ODS a SZ.

Po provedené analýze v období po vstupu České republiky do EU a zejména pomocí volebních programů politických stran pro volby do PS P ČR 2006 je zjevné vyvodit tento závěr. Největší polarizace názoru ve vztahu k projektu Evropské bezpečnostní a obranné politiky se projevil mezi pravicovou stranou ODS a SZ. Přičemž by lapat říčně deklarovaná nastojící těchto stran k rozvoji a podpoře budování této politiky, k jejímu postoji kontrastní vazbě, narušuje-li budování EBOP tento vztah v neposlední řadě v institucionální rovině posílení EBOP. Zvýše uvedené analýzy postojů v jednotlivých oblastech dochází k potvrzení stanovené hypotézy.

Zcela specifický přístup k zahraničně-bezpečnostní politice vůbec jako jediná zastává krajně levicová strana politického spektra ČR, Komunistická strana Čech a Moravy. Na rozdíl od všech ostatních politických stran se striktně vymezuje proti členství v NATO, kde je USA rozhodující vojenskou a politickou silou. Zahraniční politika Spojených států je namířena hegemonisticky k „získání formy nadvlády nad zbytkem světa“. Postoji k SBOP se KS ČM ve volebním programu z r. 2010 věnuje pouze okrajově. Nicméně do jisté míry upřednostňuje evropskou kolektivní obranu nezávislou na amerických garancích, přičemž v oblasti SPOB odmítá vytvářet evropské bezpečnostní struktury. Oblast SZBP bude ze strany KS ČM podporována jen do té míry, jsou-li její rozhodnutí činně v souladu s rozhodnutím Rady bezpečnosti OSN. Postoje posledních dvou nově vzniklých stran TOP 09 a VV nepřinášejí zásadní názorovou změnu na SBOP. Postoj TOP 09 se velmi přibližuje ODS, ve kterém strana klade důraz na rozvíjení SPOB pouze komplementárně k NATO, přičemž TOP 09

upřednostňuje oblast civilní než vojenskou. Strana VV také podporuje posilování bezpečnosti v rámci EU, ale zároveň aktivní spojení s USA a NATO. V čem se ale postoj proevropsky orientované strany VV od TOP 09 liší je vybudování funkční evropské ozbrojené síly, která by doplnila potenciál NATO a v níž by ČR získala odpovídající zastoupení. Co se týče podpory zahraniční misí EU, i přes svůj velmi opatrný postoj k SBOP se ODS ve volebním programu z r. 2010 jasně vyjádřila pro jejich podporu. Společně s ní ve stejném období své kladné stanovisko dále vyjádřily tyto strany: ČSSD, TOP 09 (civilní oblast) a VV. KDU-ČSL svou podporu vyjádřila v období předchozím.

Následující léta dále ukážou směřování české zahraniční politiky v bezpečnostní oblasti, jakým způsobem se bude ČR dále na projektu SBOP podílet a do jaké míry ji bude ovlivňována. Snově vzniknuvší vláda složená z pravicových stran ODS, TOP 09 a VV se dá kontinuální podpora SBOP předpokládat. K žádné výraznější změně ale nedojde, plná podpora bude poskytována jen v případě, nebude-li to poškozovat zájmy ČR v Severoatlantické alianci.

Použitá literatura mi poskytla zevrubný pohled na vznik a vývoj EBOP/SBOP. Velkým přínosem byly jak zahraniční tak české zdroje. V českém prostředí jsou však studie a literatura nedostatečně pokryté zejména v posledních letech výzkumu. Z tohoto důvodu byl můj vlastní výzkum limitován zejména tím, že jsem neměla možnost hlubší analýzy např. české zahraniční politiky ve vztahu k EBOP/SBOP od vstupu do EU do současnosti (2000-2010). Od vzniku EBOP v roce 1999 a nabytím plnoprávného členství ČR v EU již uběhlo řadu let a tato politika se velmi dynamicky rozvíjí. Jako návrh dalšího výzkumu v této oblasti by se dal předpokládat hlubší analýzu, nebo zkoumání proměn v postojích dalších charakterů členů politických stran v SBOP.

Prameny literatury

Prameny

Amsterodamská smlouva, Online:

http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/amsterodamska_smlouva_cs.pdf, (1.8.2010)

A Secure Europe in a Better World – European Security Strategy, Brussels, 12 December 2003, Online:

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf> (14.8.2010)

Blair and Chirac Want Europe to Have Rapid Reaction Capability: EU Force No Threat to NATO, Allies Say, NYTIMES, 26.11.1999. Online:

http://www.nytimes.com/1999/11/26/news/26iht-brit.2.t_6.html?pagewanted=1 (8.4.2010)

Bezpečnostní strategie České republiky 2003, Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. Online:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/bezpecnostni_politika/index.html (15.4.2010)

Capabilities Improvement Conference, Ministers of Defence Meeting - General Affairs Council Brussels, 19 November 2001. Online:

<https://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/Capabilities%20Improvement%20Conference%20001-%20HR%20SOLANA.pdf> (24.7.2010)

Conclusions of the Presidency, Cologne European Council, 3-4 June 1999. Online:

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Cologne%20European%20Council%20-%20Annex%20III%20of%20the%20Presidency%20conclusions.pdf> (28.7.2010)

Conclusions of the Presidency, Helsinki European Council, 10-11 December 1999.

Online: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/Helsinki%20European%20Council%20-%20Annex%20IV%20of%20the%20Presidency%20Conclusions.pdf> (28.7.2010)

Conclusions of the Presidency, Santa Maria da Feira European Council, 19-20

June 2000. Online: http://www.europarl.europa.eu/summits/fei1_en.htm (28.7.2010)

Conclusions of the Presidency, Nice European Council, 7-9 December 2000. Online:

http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/00400-r1.%20ann.en0.htm (28.7.2010)

Council Point Action 2004/551/CFSP of 12 July 2004 on the establishment of the European Defence Agency. Online:

http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2004/l_245/l_24520040717en00170028.pdf (24.7.2010)

Council of the European Union: *ESDP newsletter-European Security and Defence Policy 1999-2009*, October 2009. Online:
<http://consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/ESDP%20newsletter%20%20Special%20issue%20ESDP@10.pdf>. (6.4.2010)

Češi chystají bojové uskupení společně s Němci, ARMY, Online:
<http://www.army.cz/informacni-servis/napsali-o-nas/cesi-chystaji-bojove-uskupeni-spolecne-s-nemci-14663/30.7.2009> (8.8.2010)

Elektronická příloha: *Priority zahraniční politiky ČR na rok 2004*. (CD-ROM) Kelnice HANDL, Vladimír–PICK, Otto: *Zahraniční politika České republiky 1993-2004*, Praha, ÚMV 2004, s. 268.

EU-NATO: *The Framework for permanent relations and Berlin Plus*. Online:
<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/03-11-11%20Berlin%20Plus%20press%20note%20BL.pdf> (26.7.2010)

Headline Goal 2010 approved by General Affairs and External Relations Council on 17 May 2004 endorsed by the European Council of 17 and 18 June 2004. Online:
<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/2010%20Headline%20Goal.pdf> (17.7.2010)

Ideová konference ODS 2003, Praha, Online: http://euods.pspace.cz/?c_id=132 (14.8.2010)

Joint Declaration issued at the British-French Summit, Saint-Malo, France, 3-4 December 1998. Online: <https://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/French-British%20Summit%20Declaration,%20Saint-Malo,%201998%20-%20EN.pdf> (2.8.2010)

The Kirchberg Declaration made by the WEU Council of Ministers Luxembourg, 9 May 1994. Online:
http://www.ena.lu/kirchberg_declaration_weu_council_ministers_luxembourg_1994-2-6366-1.pdf (11.8.2010)

Koncepce zahraniční politiky ČR 1999, Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. Online: www.mzv.cz (15.8.2010)

Koncepce zahraniční politiky České republiky na léta 2003-2006, Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. Online: www.mzv.cz (16.8.2010)

Konsolidované znění Smlouvy o Evropské unii, Online:
<http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:321E:0001:0331:CS:pdf> (10.8.2010)

Když do EU tak ODS Poziční dokumenty ke vstupu do EU Stínová vláda ODS 2003, Online: http://euods.pspace.cz/?c_id=132 (8.8.2010)

Lisabonská smlouva .Online: <http://www.mvcr.cz/clanek/agenda-eu-na-mv-lisabonska-smlouva.aspx>(27.7.2010)

Marseille declaration, WEU Council of Ministers Marseille, 13 November 2000.

Online: <http://www.weu.int/documents/001113en.pdf>(26.7.2010)

Military Capability Commitment Conference Brussels, 22 November 2004

Declaration on European Military Capabilities. Online:

<http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/MILITARY%20CAPABILITY%20COMMITMENT%20CONFERENCE%2022.11.04.pdf>(24.7.2010)

Lidskost protisobectví – prosperita pro všechny Štátní řádnědobý program ČSSD 2002,

Online: www.cssd.cz(10.8.2010)

Otevřený volební program KS ČM Volby 2010. Online:

<http://www.kscm.cz/index.asp?thema=4393&category=>(11.8.2010)

Petersberg Declaration WEU Council of Ministers, Bonn 19 June 1992 .Online:

<http://www.weu.int/documents/920619peten.pdf>,(1.8.2010)

Pracovní program priority ČR během předsednictví v Radě EU, EU 2009. Online:

<http://www.eu2009.cz/cz/czech-presidency/programme-and-priorities/program-a-priority-478/>(1.8.2010)

Presidency Conclusions European Council Meeting in Laeken, 14-15. December 2001 .

Online: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/68827.pdf(25.7.2010)

Programové prohlášení Koalice Rovné šance pro každého Volby 2002 .Online:

<http://www.unie.cz/index.php?typ=UEA&showid=83>(9.8.2010)

Programové prohlášení vlády České republiky 1996 .Vláda České republiky. Online:

www.vlada.cz(15.8.2010)

Program obnovy KS ČM 1999 ,Online:

<http://www.kscm.cz/article.asp?thema=3765&item=33799&category=>(11.8.2010)

Program US-DEU pro volby do Evropského parlamentu 2004 Desatero české liberální

politiky v EP 2004. Online: <http://www.volby.cz/pls/ps2006/ps2?xjazyk=CZ>(7.8.

2010)

Program změn a naděje Lepší budoucnost pro obyčejné lidi, Velký volební program

ČSSD 2010 .Online: www.cssd.cz(14.8.2010)

Příloha: *Návrh Konceptu směrování České republiky v rámci Evropské unie do roku*

2013. (CD-ROM) Kelníže HANDL, Vladimír – PICK, Otto: *Zahraniční politika České republiky 1993-2004* ,Praha, ÚMV 2004, s.268.

Příloha: *Projev předsedy vlády ČR Vladimíra Špidly 2003 Frankfurt nad Mohanem* 6.

května 2003. (CD-ROM) Kecnize HANDL, V.–PICK, O.: c.d., s. 2 68.

Příloha: Zápis ze 3. schůze zahraničního výboru 25. a 26. září 2002. (CD-ROM) Kecnize HANDL, Vladimír–PICK, Otto: Zahraniční politika České republiky 1993–2004, Praha, ÚMV 2004, s. 268.

Radary Brdech, protiraketová obrana. ARMY. Online:
<http://www.army.cz/scripts/detail.php?id=13620> (15.8.2010)

Řešení, která pomáhají Podrobný volební program ODS 2010. Online: www.ods.cz (11.8.2010)

Smlouva o ústavě pro Evropu. EUROS KOP. Online:
<http://www.euroskop.cz/8901/sekce/smlouva-o-ustave-pro-evropu/> (27.7.2010)

Společně pro lepší život Volební program 2006 ODS, Online: www.ods.cz (27.7.2010)

Společná zahraniční a bezpečnostní politika (SZBP), CONSILIUM. Online:
<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=248&lang=CS> (11.8.2010)

SVámi pro Vás, doma i v EU, Teze programu KS ČM Provolby do Evropského parlamentu 2004. Online: <http://www.kscm.cz/index.asp?thema=3303&category=> (11.8.2010)

Z AHRADIL, Jan kol.: *Manifest českého eurorealismu*. ODS, Říjen 1999. Online:
<http://www.ods.cz/eu/pdf.php?page=52&order=1&autor=0> (15.8.2010)

Z AHRADIL, Jan: *Realismus místo iluzí modrá šance pro českou diplomacii 2004*. Online: www.ods.cz (15.8.2010)

Volební program Klidná síla Volby PSP ČR 2003. Online: www.kdu-csl.cz (11.8.2010)

Volební program KS ČM Slidni prolidi Volby PSP ČR 2002. Online: www.kscm.cz (12.8.2010)

Volební program Komunistické strany KS ČM Volby PSP ČR 2006. Online:
<http://www.kscm.cz/search.asp> (11.8.2010)

Volební program Strany zelených Kvalita života Volby PSP ČR 2006. Online:
<http://strana.zeleni.cz/3516/clanek/volebni-program-ke-stazeni/> (12.8.2010)

Volební program TOP09 Volby do PSP ČR 2010. Online: www.top09.cz (14.8.2010)

Literatura

- BALABÁN,Miloš–RAŠEK,Antonín: *Bezpečnost*.In:POTU ČEK,Martin–MAŠKOVÁMiroslavaakol: *Českárepublika-trendy,ohroženíp říležitosti*.Karolinum 2009.s.359.
- BARIER,Michel: *ActorsandWitnesses* .In:GNESOTTO,Nicole(ed.): *EUSecurity andDefencePolicy:Thefirstfiveyears(1999-2004*),Paris2004,s.165-171.
- BABKA,Lukáš–ROUBAL,Petr: *Československo-sovětskévtahy*, Akademický Repozitář,s.21.Online:
<http://www.akademickyrepozitar.cz/cz/repozitar/ceskoslovensko-sovetske-vztahy.pdf>
(22.8.2010)
- ČERNOCH,Pavel : *Českáintegra čnípolitika* .In:PICK,Otto–HANDL,Vladimír (eds.)akol.: *Zahraničnípolitika Českérepubliky1993-2004:úsp ěchy,problémya perspektivy*.Praha2004,268s.
- EICHLER,Jan: *Mezijest řábemaholubicí: Českohledádemokratickýmír* .In: DRULÁK,Petr–ST ŘÍLECKÝ,Vít: *Hledání českýchzájm ů–Mezinárodníbezpe ěnost*, Praha2010,s.202.
- DANČÁK,B řetislav: *ČeskárepublikapodesetiletechvNATO:transatlant ické souvislosti*.In:Mezinárodnípolitika,2003, ě.3.
- DEIGHTON,Anne: *TheEuropeanSecurityandDefencePolicy* . JCMS,40,2002, ě.4
- DRULÁK,Petr–ST ŘÍLECKÝ,Vít: *Hledání českýchzájm ů–Mezinárodní bezpečnost*, Praha2010 , 202s.
EntertheEUBattlegroups .ChaillotPaper1,2007, ě.97.
EUalliesuniteagainstIraqwar, BBCNews,22January2003.Online:
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/2683409.stm> (13.8.2010)
EUlaunchestheArtemismilitaryoperationintheD RC,EU@UN.Online:
http://europa-eu-un.org/articles/en/article_2428_en.htm(16.7.2010)
EUBattlegroups(http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/090720-Factsheet-Battlegroups_EN.pdf)
- FIALA,Petr–PITROVÁ,Markéta: *Evropskáunie* .Brno,CDK2003,743s.
- FIDLER, Ji ří–MAREŠ,Petr: *DějinyNATO* .Praha,Paseka1997,s.52.
FromCopenhagentoBrussels-Europeandefence:cor edocuments .ChaillotPaper1, 2003, ě.67.
- HOWORTH,Jolyon: *EuropeanDefenceandtheChangingPoliticsoftheE uropean Union:HangingTogetherorHangingSeparately?*. JCMS,39,2001, ě.4.

- HOWORTH, Jolyon – KELLER, John (eds.): *Defending Europe: The EU, NATO and the Quest for European Autonomy*, New York 2003, 256s.
- HUBÁČKOVÁ, Hana: *Evropská bezpečnostní a obranná politika Průběžné hodnocení z pohledu české diplomacie: stav podruhé řetně*. In: KHOL, Radek a kol.: *Česká republika a Evropská bezpečnostní a obranná politika*. Praha 2001, 76s.
- KAMP, Karl-Heinz: *Budoucnost transatlantických vztahů v oblasti bezpečnostní politiky*. In: DAN ČÁK, Břetislav (ed.): *Evropská unie a vývoj koncepcí evropské bezpečnosti*. Brno 2001, 35s.
- KHOL, Radek: *Bezpečnostní a obranná politika EU ambice a realita na počátku roku 2003*, *Mezinárodní politika*, 2003, č. 3.
- KHOL, Radek: *Bezpečnostní a obranná politika EU v roce 2001 – mírný krok vmezích dohody?* *Mezinárodní politika*, 2001, č. 1.
- KHOL, Radek: *Úvod*. In: KHOL, Radek a kol.: *Česká republika a Evropská bezpečnostní a obranná politika*. Praha 2001, 76s.
- KHOL, Radek: *Úvod*. In: KHOL, Radek a kol.: *Evropská bezpečnostní a obranná politika – Národní perspektivy*. Praha 2002, 192s.
- KHOL, Radek: *The Czech Republic and ESDP in 2004*, FES 2004. Online: <http://www.cap.lmu.de/transatlantic/download/khol.doc> (5.6.2010)
- KHOL, Radek: *The Czech Republic: Searching for a Balanced Profile*. In: BISCOPE, Sven – LEMBKE, Johan: *EU Enlargement The Transatlantic Alliance A security Relationship in Flux*. London 2008, 215s.
- KHOL, Radek: *Česká bezpečnostní politika 1993-2004*. In: PICK, Otto – HANDL, Vladimír (eds.) a kol.: *Zahraniční politika České republiky 1993-2004: úspěchy, problémy a perspektivy*. Praha 2004, 268s.
- KHOL, Radek – FRANK, Libor: *Evropská bezpečnostní struktury. Obrana a strategie*, 2003, č. 3.
- KRÁL, David – PACHTA, Lukáš: *Česká republika a irácká krize: formování české pozice*. Praha, EUROPEUM 2004, Online: <http://www.europeum.org/dispublications.php?nolang=0&page=3> (11.8.2010)
- KRÁL, David – PACHTA, Lukáš: *Zahraniční politikarozšířená Evropské unie: Témata, výzvy, perspektivy*. Praha, EUROPEUM 2005, 134s. Online: <http://www.europeum.org/dispublications.php?nolang=0&page=3> (12.8.2010)
- KRATOCHVÍL, Petr: *Teorie evropské integrace*. Praha, Portál 2008, 224s.
- LIŠKA, Ondřej: *Proč potřebujeme evropskou armádu*, 2.4.2009, Blog.aktualne. Online: <http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/ondrej-liska.php?itemid=6264> (13.8.

2010)

MAREŠ, Miroslav: *Česká republika*. In: DAN ČÁK, Břetislav – MAREŠ, Miroslav (eds.): *Zahraniční politiky politických stran v České republice, Maďarsku, Polsku a na Slovensku*. Brno 2000, s. 12.

MISSIROLI, Antonio: *ESDP – How it works*. In: GNESTO, TO, Nicole (ed.): *EU Security and Defence Policy: The first five years (1999-2004)*, Paris 2004, s. 55-73.

NEČAS, Petr: *Válka v Iráku a české zájmy*, *Revue Politika*, 2003, č. 3.

Pochvala českému předsednictví. Report, 2009, č. 3.

PITROVÁ, Markéta – KANIOK, Petr: *Institut předsednictví Evropské unie – principy, problémy a reforma*. *Mezinárodní vztahy*, 40, 2005, č. 3.

SEIFTER, Pavel: *Národní zájmy*. *Mezinárodní politika*, 2010, č. 5

SHEPHERD, J.K. Alistair: *A milestone in the history of the EU: Kosovo and the EU's international role*. *International Affairs*, 85, č. 3, 2009, č. 3.

STŘÍLECKÝ, Vít: *Společná zahraniční a bezpečnostní politika*. In: KARLAS, Jan (ed.): *Jak předseda Evropské unie? Návrh priorit předsednictví ČR v Radě EU v roce 2009*. Praha 2008, 146 s.

Přílohy

Příloha 1: Přehled civilních a vojenských misí SBOPEU zaměřených na červenc 2010

Zdroj: consilium.europa.eu

Občanská demokratická strana
1) Jaký je postoj vaší strany k Společné bezpečnostní a obranné politice EU?   Naše bezpečnostní zajištění a tzv. bezpečnostní kotvu vidíme primárně v Organizaci Severoatlantické smlouvy (NATO). Vytváření speciálních vojenských struktur moc naklonění nejsme (i s vědomím, že částečně už existují). Nicméně vykonávání některých, především Petersberských misí bránit nebudeme. Ale primárně v oblastech, ve kterých nemá NATO jako celek své zájmy. Evropské státy by se obecně měly více zasadit o svou bezpečnost. Jak na evropském kontinentě, tak na odvozenou bezpečnost související s terorismem, migrací, či pašováním drog. Tyto problémy nevyřešíme uvnitř Evropy, alespoň tam, kde vznikají.
2) Jaký je postoj vaší strany k Severoatlantické alianci?   NATO jako primární organizace zajištění bezpečnosti České republiky.
3) Podporuje vaše strana zahraniční mise (vojenské nebo civilní) vrámcí SBOP, NATO?   Každá potenciální zahraniční mise české armády musí být poměřována dle cílů, zisků a ztrát, které z ní pro nás vyplývají. Musíme poměřovat, jestli účást v dané misi zvýší bezpečnost našich obyvatel či spojenců a nebo ne. Podmínkou je posílání pouze 100% vycvičených a vybavených vojáků tak, aby bylo v maximální možné míře omezeno riziko jejich zranění či úmrtí. Účásti v potenciálních misích SBOP se nebráníme při stejných podmínkách jako operace NATO. Humanitární operace je však samozřejmě nutné posuzovat jinak. V těchto nejde o zajištění naší bezpečnosti, ale bezpečnosti ochrany dotčených osob.
4) Jaké vztahy by měla naše země rozvíjet k těmito dvou strukturám? SBOP či NATO?   Základem by měla být konzistence a spolupráce. Dané organizace či struktury by se neměly dublovat, ale spíše vhodně doplňovat. Ukazuje se však, že EU není schopna adekvátně a včas reagovat.
5) Budoucí reálné možnosti angažovanosti civilních či vojenských silv zahraničních misích? Kosovo, Afghánistán atd. Měla by naše země v těchto misích pokračovat?   V Afghánistánu bychom měli jednoznačně vytrvat, dokud nedojde ke splnění cílů této mise – bezpečnostní stabilizace, ekonomický rozvoj, rozvoj demokratických institucí. Samozřejmě není možné očekávat nastolení standardní západoevropské demokracie, ale volení zástupců a jejich reálná síla vzniklá z voleb by měla být základem. V Kosovu k naplnění mise pomalu dochází. Ke konci roku ministerstvo obrany očekává snížení počtu vojáků v Kosovu na cca 100 ze současných cca 500. Nemáme důvod pochybovat o rozhodnutí MO.

VěciVeřejné
1)JakýjepostojvašístranykSpolečnébezpečnostníaobránnépolitice EU?   Naše strana se hlásí k Evropské bezpečnostní chartě, jež byla přijata v r. 2003. Vnímáme, že v současném světě se hrozby proměňují, tedy máme zde problémy jako terorismus, tzv. failed states, organizovaný zločin apod. Současně však prosazujeme, aby se o těchto věcech v EU dále mluvilo, neboť hrozby nejsou statické, nýbrž dynamické a je nutné na ně pružně reagovat. Na evropskou bezpečnostní strategii by také měla navázat obecně nová koncepce ČR v bezpečnostních otázkách, současný stav (formulace) je nevyhovující. Témata jsou definována příliš vágně, navíc jejich naplňování se ne vždy daří a zůstává mnohdy spíše na papíře (ačkoliv to je problém celé EU).
2)JakýjepostojvašístranykSeveroatlantickéalíancii?   Naše strana je jak pro posilování bezpečnosti v rámci EU (SBOP), tak v rámci transatlantismu (NATO). Tato skutečnost vyplývá i z nové koaliční smlouvy, Spojené státy jsou největším evropským spojencem, i když se někdy objevují na řešení některých otázek rozdílné pohledy, je nutné s nimi udržet dobré a přátelské vztahy.
3)Podporujevašestranazahraničnímisíe(vojenskánebo civilní)v rámciSBOP,NATO?   Zahraniční misetake podporujeme, minimálně co se týče současných, bylo by poněkud nešťastné z některých vycouvat s poukazem, že si to žádá "průzkum veřejného mínění."
4)Jakévztahybymělanášezeměrozvíjetkřemtdvoustrukturám? SBOP či NATO?   Pronásjedůležitěpředevšímto, aby ČR byla čitelný partner. Nemělo by se stávat to co v minulých letech, že v ČR se vždy v úči partnerům něco slíbilo a poté se to nedodrželo. Jistě si pamatujete ironickou poznámku generálního tajemníka NATO Rasmusena, který se takto vyjádřil po návštěvě ČR, poté co ho místní nomenklatura ujistovala o svých závazcích v úči NATO. Takovéto věci se stávat nesmějí. Navíc u zahraniční politiky je podstatná kontinuita.
5)Budoucíreálnémožnostiangažovanosticivilníchčivojenskýchsilv zahraničníchmisích? Kosovo, Afghánistán atd. Mělabynašezeměv těchto misích pokračovat?   V těchto misích je nutné pokračovat, ovšem musí se vést debata jakým způsobem. To bude předmětem dalšího jednání vlády.

Strana zelených
1) Jaký je postoj vaší strany k Společné bezpečnostní a obranné politice EU?   SZ vnímá SBOP jako nevyhnutelnou a za určitých podmínek žádanou součástí evropského integračního procesu. Podle SZ musí být integrace v oblasti obranné bezpečnostní politiky koncipována s ohledem a v rámci vazbě na zastřešující cíle EU, kterými jsou vytváření, udržení a podpora mírových vztahů v Evropě a ve světě. V současnosti jsou nástroje a strategie dosažení těchto cílů definovány mnohem širší než tomu bylo v minulosti, tzn. mnohem menší důraz na vojenskou stránku a mnohem větší důraz na prevenci konfliktů, zaměřením se na řešení konfliktů a na civilní zvládnutí krizí, popř. civilně-vojenské. Nové chápání bezpečnosti (a tedy vytváření podmínek pro trvalý mír) se odráží v konceptu tzv. "lidské bezpečnosti", který je od roku 1994 rozvíjen a prosazován především skrze OSN. SZ podporuje takovou politiku SBOP, která bude naplňovat ducha konceptu "lidské bezpečnosti" a která bude klást důraz na širší vnímání bezpečnosti. V té, kromě vojenské složky, hrají stejnou i vyšší roli ostatní politiky Unie, jako jsou obchodní, zemědělská, rozvojová nebo energetická politika. SZ podporuje vznik robustního aparátu pro civilní zvládnutí krizí a jeho úzkou provázanost s vojenskou organizační strukturou SBOP. V této symbióze musí být vojenská část SBOP vždy podřízena zastřešujícím civilním cílům misí a civilnímu vedení. Podmínkou pro vyslání evropských misí do zahraničí musí být mandát OSN. SZ podporuje harmonizaci evropských vojenských sil, která zajistí větší specializaci jednotlivých členských států, větší a spolehlivější solidaritu pro případ napadení třetím státem a která zajistí kvalitnější a modernější vojenské síly za stejné nebo dokonce menší úroveň obranných rozpočtů. SZ podporuje jaderné odzbrojení v rámci SBOP a ukončení tzv. jaderného sdílení na území EU (situace, kdy oficiálně jaderná státy hostí jaderné zbraně jiných států).
2) Jaký je postoj vaší strany k Severoatlantické alianci?   Domníváme se, že by se NATO mělo vrátit k původní roli obranné aliance, jejíž strategický koncept bude brát do úvahy politický a bezpečnostní kontext posledních let. To setýče především role jaderných zbraní ve vojenské strategii NATO. Aliance musí explicitně vyjádřit podporu jadernému odzbrojení a stáhnout taktické jaderné zbraně z evropských států, které jsou upodlé Smlouvy o nešíření jaderných zbraní státy nadržícími jaderné zbraně (tento krok musí být koordinován s odpovídajícím snížením stavů ruského arzenálu taktických jaderných zbraní). NATO by mělo prohloubit svoji spolupráci s OSN a aktivně podporovat její mírové a humanitární mise. Rozšíření aliančních aktivit o boj proti klimatickým změnám, migraci nebo další nevojenské bezpečnostní hrozby považujeme za zbytečnou duplikaci aktivit jiných mezinárodních organizací, které jsou navíc takovým činnostem v mnohem větší míře uzpůsobené. Jakou roli člo vnímáme správné nastavení vztahů mezi NATO a EU. EU by se ideálně měla soustředit na harmonizaci vojenských sil svých členských států a na specializaci v oblasti civilního zvládnutí krizí a na obranu proti nekonvenčním bezpečnostním hrozbám.

3) Podporuje vaše stranazahraniční mise (vojenské nebo civilní) vrámcí SBOP, NATO?

Vojenské a civilní mise NATO/SBOP v zahraniční podporujeme pouze za podmínky předchozího udělení mandátu OSN.

4) Jaké vztahy by měla naše země rozvíjet k těmto dvěma strukturám? SBOP či NATO?

Členské státy EU byly dlouhodobě vystavovány před volbou buď ano, nebo, co se týče podpory SBOP a NATO. Američané, jejichž vliv a názor v oblasti obranné politiky je pro evropské země určující, udržovali dlouhou dobu značně ambivalentní vztah k SBOP. Teprve v posledních letech začala americká administrativa výrazněji podporovat evropské snahy o integraci v této oblasti, neboť si uvědomila, že pokud chce mít v nastupujícím multipolárním světě schopného a soběstačného spojence, a pokud nechce vázatsvé jednotky na klidném kontinentu, pak se musí Evropa postavit na vlastní nohy a minimálně zajistit samostatnou teritoriální obranu. To se bez fungující SBOP neobejde. Evropané a čeští politici, kteří vnímají růst SBOP na úkor NATO jako hrozbu a obávají se stažení amerických bezpečnostních záruk z Evropy a z tohoto důvodu se snaží všemožně ukotvit Američany v Evropě, poškozují v samém důsledku zájmy samotných Američanů i Evropanů. Podle SZ je nešťastné, pokud je nejvýznamnějším organizačním transatlantickým mostem pouze vojenská aliance. SZ prosazuje vznik transatlantické organizace, která bude reflektovat ekonomické, sociální, kulturní nebo environmentální pojítka mezi oběma kontinenty. NATO by mělo zůstat zachováno, ideálně jako defenzivní pakt mezi USA, EU a ostatními členskými státy. Vojenská a civilní reprezentativní podmnožinou tohoto paktu z naší strany EU by byla přirozeně SBOP.

5) Budoucí reálné možnosti angažovanosticivilních či vojenských silv zahraničních misích? Kosovo, Afghánistán atd. Měla by naše země v těchto misích pokračovat?

Co se týče již probíhajících misích, SZ považuje za vhodné co nejdříve ukončit mise NATO a USA v Afghánistánu, a to takovým způsobem, který by co nejméně poškodil životy obyčejných Afghánců. V nejbližší době musí dojít k politické dohodě, kde bude hrát významnou roli kromě spojenců a spojenci podporované afghánské vlády i Talibán, Pákistán, Indie, ale i Čína, Rusko nebo Irán. Taková je strategie současné americké administrativy, která si uvědomuje, že pokračování afghánské mise poškozujedlouhodobé americké bezpečnostní zájmy, neboť zbytečně váže americkou vojenskou sílu na jednom místě, oslabuje americkou ekonomiku a morálku americké veřejnosti. SZ podporuje specializaci ČR v oblasti civilního zvládnutí krizí, vytvoření příslušných institucí pro trénink a práci s civilními experty a profilování ČR v rámci EU a světa jako státu excelujícího v prevenci, diplomacii a post-konfliktní rekonstrukci. SZ podporuje angažování českých civilních i vojenských složek v zahraničních misích, ale pouze takových, které budou zapadat do koncepce lidské bezpečnosti, ze které musí SBOP učit své základní pilíře. Takové mise musí mít především civilní charakter, musí být provázány s mnoha dalšími nástroji ostatních unijních politik a samozřejmě musí mít mandát OSN.

Příloha 5: Dotazník KS ČM

Komunistická strana Čech a Moravy
1) Jaký je postoj vaší strany k Společné bezpečnostní a obranné politice EU?   KSČM je toho názoru, že evropská bezpečnost, jakkoli nutná v rámci evropské integrace, musí být stavěna na zcela jiném základě, než jaký představuje Severoatlantická aliance.
2) Jaký je postoj vaší strany k Severoatlantické alianci?   Zahraniční politika USA, které jsou v NATO rozhodující vojenskou i politickou silou, je jednoznačně zaměřená hegemonisticky, k získání nějaké formy nadvlády nad zbytkem světa. Kromě toho vláda USA uplatňuje politiku „dvojího metru“, chovají se selektivně. KSČM dlouhodobě požaduje pozastavení členství ČR ve vojensko-bezpečnostních strukturách NATO a následné vystoupení z NATO. NATO svými akcemi často porušuje mezinárodní právo, když podniká akce bez mandátu Rady bezpečnosti OSN, jako bylo například bombardování Jugoslávie v r. 1999, účast na okupaci Iráku, agrese v Afghánistánu, ale například i přelety špiónážních letounů nad výsočným územím bývalého SSSR napříkladku 60. let. V šestileté skutečnosti členství v NATO ČR republiky nijak neprospívá, naopak škodí, neboť lidé vzemích, která jsou obětí agrese, s níž se vojáci spojují řede vším útočícími nebo okupačními vojsky NATO. ČR vstupem do NATO porušila o nezávislá rozhodnutí, pokud jde o mezinárodní politiku. Kromě toho účast na vojenských misích NATO silně poškozují i státní rozpočet ČR; kolik by se vystavělo nemocnic, škol, bytů, kolik dětí starých lidí by mohlo být zdarma ošetřeno, kdyby se činnost těchto jednotek zastavila na pouhý jeden den? Kolik stojí a k čemu slouží hlídkové lety českých stíhaček nad Pobaltím, provozované ve jménu NATO, ale za české peníze, ke kterému dalsouhlas Parlament ČR? Pro představu: jeden stíhač letoun Gripen stojí kolem 30 mil. dolarů, protizemní stíhač Maverick 150 000 dolarů, protiletadlová raketa AIM-120 AMRAAM (aktivní radarové) přes 485 000 dolarů, řízená stíhač Tomahawk 1,6 milionu dolarů, jedna protitanková stíhač do pěchotní zbraně kolem 500 000 Kč.
3) Podporuje vaše strana zahraniční mise (vojenské nebo civilní) v rámci SBOP, NATO?   Stanovisko KS ČM je v této věci jasné a neměnné, zásadně odmítáme angažovanost A ČR v zahraničních misích a návrh na jejich vyslání v roce 2010 rozhodně nepodporíme. Tento krok vlády považujeme za další projev servility v úči požadavků USA. Situace v Afghánistánu není řešitelná vojenským zásahem. Jakékoli navýšení vojenské angažovanosti nevede ke zlepšení bezpečnostní situace a zejména nevede k pozitivnímu vývoji životní úrovně obyvatel jednoho z nejchudších států světa.
4) Jaké vztahy by měla naše země rozvíjet k těmito dvou strukturám? SBOP či NATO?   V úči SBOP nezodpovězeno. KSČM dlouhodobě požaduje pozastavení členství ČR ve vojensko-bezpečnostních strukturách NATO a následné vystoupení z NATO.

5) Budoucí reálné možnosti angažovanosti civilních či vojenských sil v zahraničních misích? Kosovo, Afghánistán atd. Měly by naše země i tyto misích pokračovat?

Odmítáme účast našich vojáků v zahraničních misích.

Vážený pane/Vážená paní,

Jmenuji se Martina Teschnarová a jsem studentkou bakalářského studia Palackého Univerzity v Olomouci, obor Politologie a Evropská studia. Nyní pracuji na své bakalářské práci, která se bude zabývat tématem:

Vztah České Republiky ke Společné evropské bezpečnostní a obranné politice.

Dovoluji si Vás touto cestou požádat o zodpovězení několika otázek týkajících se mé práce.

Rád bych Vás poprosila o následující odpovědi: (viz tabulka)

Váš reakce či podněty by mi velmi pomohly ve výzkumu mojí bakalářské práce.

Velmi si cením Vaší pomoci.

Předem Vám děkuji za váš čas.

S pozdravem.

Martina Teschnarová

3. ročník - Politologie a Evropská studia

Abstrakt

Česká republika a Společná bezpečnostní a obranná politika EU

Bakalářská práce se zabývá analýzou přístupů a postojů České republiky, respektive jejich relevantních politických stran k Společné bezpečnostní a obranné politice (SBOP). Výchozím rokem pro analýzu této práce je rok 1999, ve kterém Evropská bezpečnostní a obranná politika (EBOP) vznikla. Konečným pak představuje rok 2010, ve kterém se konaly poslední parlamentní volby. Práce se snaží ve třech časových obdobích (*Předvstupem ČR do EU, Povstupu ČR do EU a Nyní povolbách do PS P ČR 2010*) komparovat postoje jednotlivých politických stran zastoupených v Parlamentu ČR k bezpečnostní dimenzi na evropské úrovni. Analýza poukazuje na názorovou odlišnost relevantních politických stran ČR. Důraz je přitom kladen na období povstupu ČR do Evropské Unie, ve kterém dvě pravicové politické strany ODS a SZ vykazaly značnou názorovou polarizaci. Největší názorová rozdílnost je patrná v transatlantickém vztahu a výstavbě autonomní evropské síly.

Klíčová slova: Evropská bezpečnostní a obranná politika (EBOP), Společná evropská bezpečnostní a obranná politika (SBOP), transatlantické vztahy, civilní a vojenské evropské síly, společná evropská obrana, mise a operace EU.

Abstract

The Czech Republic and Common European Security and Defence Policy

This bachelor thesis is focused on approaches of the Czech Republic, especially its relevant political parties towards Common Security and Defence Policy (CSDP). Initial year of the analyse is a year of 1999, in which the European Security and Defence Policy (ESDP) was established. Final year of the analyse is then a year of 2010, in which the last parliamentary elections took place. The aim of the thesis is to compare in three periods of time (*Before the accession to EU, After the accession to EU and Today after the Parliamentary elections in 2010*) the party preferences towards ESDP/CSDP that won seats in the Czech Parliament. The analysis shows a clear fragmented approaches of political parties. The emphasis is laid on the second period after the accession of the Czech Republic to the European Union in which the two right-wing political parties the Civic Democratic Party and the Greens have shown significant opinion polarization of the ESDP. The differences of opinions was the most prominent in the matter of transatlantic relations and the creation of an autonomous European capabilities.

Key words: European Security and Defence Policy (ESDP), Common European Security and Defence Policy (CESDP), transatlantic relations, civil and military European capabilities, common European army, EU missions and operations.